

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Manca Zrinski

**ANALIZA MEDIJSKEGA POROČANJA O SLOVENSKI
KOŠARKARSKI REPREZENTANCI V ČASU SVETOVNEGA
PRVENSTVA**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2008

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Manca Zrinski

Mentor: asistent dr. Gregor Bulc

**ANALIZA MEDIJSKEGA POROČANJA O SLOVENSKI
KOŠARKARSKI REPREZENTANCI V ČASU SVETOVNEGA
PRVENSTVA**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2008

ANALIZA MEDIJSKEGA POROČANJA O SLOVENSKI KOŠARKARSKI REPREZENTANCI V ČASU SVETOVNEGA PRVENSTVA

Diplomsko delo obravnava diskurz o nacionalizmu, diskriminaciji (rasizem, stereotipi) in moškosti. S pomočjo analize diskurza analizira medijsko poročanje o svetovnem prvenstvu na Japonskem 2006, kamor se je prvič v samostojni Sloveniji uvrstila slovenska košarkarska reprezentanca.

Moderna vloga športa je med drugim, da se skozi navijanje za športnike svoje države ustvarja občutek nacionalne pripadnosti, ob izjemnih dosežkih pa občutek ponosa. Tudi svetovno prvenstvo v košarki v tem ni bilo izjema, saj je novinarski diskurz le še podkrepil nacionalistične prvine. Seveda pa si nacionalizma ne moremo predstavljati brez ločevanja na *Nas* in *Druge*, kar je že v svojem bistvu oblika diskriminacije, vendar se diplomsko delo osredotoča še na rasno in stereotipno diskriminacijo.

Šport je od nekdaj veljal za domeno moških in novinarski diskurz je pogosto tisti, ki to še okrepi. Delo obravnava moškost v primerjavi med prikazovanjem moških in žensk v obravnavanih slovenskih medijih.

Ključne besede: košarka, analiza diskurza, nacionalizem, diskriminacija, moškost.

AN ANALYSIS OF MEDIA COVERAGE OF SLOVENE BASKETBALL TEAM DURING THE WORLD CHAMPIONSHIP

The following thesis is a discourse analysis of nationalism, discrimination (racism, stereotyping) and masculinity. It features an analysis of media coverage of world championship in Japan in 2006, for which the Slovene national basketball team qualified for the first time since Slovenia's declaration of independence.

A modern part of the sport is also the fact that by supporting sports teams and individuals of a particular country a feeling of national belonging is generated or a sense of pride when extraordinary achievements are made. The basketball world championship was no exception, as the journalistic discourse further strengthened nationalist consciousness. Naturally, nationalism cannot be dealt with without distinguishing between *Us* and *Them*, what in its own way already is one form of discrimination. However, the thesis also focuses on racial discrimination and stereotyping.

Sports have always been a male-dominated environment, which is often further strengthened through journalistic discourse. The thesis analyses masculinity by comparing the way men and women are presented in the Slovene press.

Key words: basketball, discourse analysis, nationalism, discrimination, masculinity

KAZALO

1 Uvod	6
2 Šport in družba	8
2. 1 Zgodovina športa	8
2. 2 Vloga športa v družbi	8
3 Šport in mediji	13
3. 1 Zgodovina odnosa šport-množični mediji	14
3. 2 Pomen množičnih medijev za šport	17
3. 3 Komercializacija športa	18
4 Športno novinarstvo	20
4. 1 Etika športnega novinarstva	22
5 O košarki	25
5. 1 Kratka zgodovina košarke	25
5. 2 Zgodovina košarke v Sloveniji	26
5. 3 Košarkarska reprezentanca Slovenije (člani)	28
5. 4 Svetovno prvenstvo Japonska 2006	30
6 Analiza	31
6. 1 Uvod	31
6. 1 Kritična diskurzivna analiza (KDA)	32
6. 2 Potek analize	35
6. 2. 1 Primesi nacionalizma v medijskem poročanju	35
6. 2. 2 Primesi diskriminacije v medijskem poročanju	44
6. 2. 3 Primesi moškosti v medijskem poročanju	47
7 Zaključek	53
8 Literatura	55

KAZALO SLIK

6.1 1: Model diskurzivne analize (v Erjavec in Poler Kovačič 2007, 49)	34
6.2.3 1: »Slovenski center Primož Brezec (v beli majici) je polnil koš Senegalcev, čeprav so na njem viseli po trije košarkarji« (vir: Dnevnik, 21. avgust 2006, 19)	49
6.2.3 2: Rašo Nesterovič (vir: Delo, 26. avgust 2006, 25)	49
6.2.3 3: Rašo Nesterovič je bil med najboljšimi v naši vrsti (vir: RTV Slovenija, 20. avgust 2006)	50
6.2.3 4: Dwayne Wade (vir: Delo, 22. avgust 2006, 20)	50
6.2.3 5: Ženska košarkarska reprezentanca v kvalifikacijski tekmi z Izraelom (dostopno na spletni strani KZS)	51
6.2.3 6: Ženska košarkarska reprezentanca v kvalifikacijski tekmi z Izraelom (dostopno na spletni strani KZS)	51
6.2.3 7: Ženska košarkarska reprezentanca v kvalifikacijski tekmi z Ukrajino (dostopno na spletni strani KZS)	52

1 UVOD

Šport je danes del kulture vsakega naroda in pomembna družbena praksa. Skozi zgodovino, še posebej z razvojem množičnih medijev, ko so ti v športu prepoznali dober vir zaslužka, se je ta populariziral in skomercializiral. Šport, še posebej profesionalni, se je spremenil in prilagodil potrebam trga, ki so ga določili kapital in mediji.

Velika športna tekmovanja, kot so evropska in svetovna prvenstva ter olimpijske igre, so postala pravi spektakli, ki so pomembni tako za tekmovalca kot za državo, za katero tekmuje. Tudi svetovno prvenstvo v košarki leta 2006 na Japonskem je bil pomemben dogodek, saj se je prvič v zgodovini Slovenije nanj uvrstila moška članska košarkarska reprezentanca.

Prvi del diplomskega dela je posvečen opredelitvi vloge športa v družbi. Šport namreč igra pomembno vlogo v življenju mnogih ljudi, ki jim šport predstavlja način preživljanja prostega časa, zabave ali druženja s prijatelji. Pomembnost razumnega ukvarjanja s športom pa se poudarja tudi zaradi zdravja, saj so debelost in z njo povezane bolezni problemi sodobnega časa. Seveda pa je mnogim šport tudi vir zaslužka, saj se z njim ukvarjajo profesionalno.

V prvem delu obrazložim tudi odnos šport – mediji. Športa brez medijev in medijev brez športa si danes težko predstavljamo. Skozi presek zgodovine odnosa prikažem, kako se je šport zaradi vpliva medijev spreminjal skozi čas. Seveda ne moremo mimo športnega novinarstva, ki v tem kontekstu igra pomembno vlogo. V ta namen predstavim tudi vlogo športnega novinarstva v hierarhiji novinarstva.

V teoretičnem delu predstavim tudi zgodovino košarke in slovenske košarkarske reprezentance, saj ta predstavlja osrednjo temo diplomskega dela.

V praktičnem delu diplomskega dela analiziram medijsko poročanje o slovenski košarkarski reprezentanci na svetovnem prvenstvu. Z metodo analize diskurza želim ugotoviti, kakšen pomen ima pomembno mednarodno tekmovanje na reprodukcijo nacionalističnega diskurza, diskriminacije in moškosti. Moderna vloga športa je tudi ta, da se skozi navijanje za športnike svoje države ustvarja občutek nacionalne pripadnosti, ob

izjemnih dosežkih pa občutek ponosa. Nacionalna komponenta je pomemben del modernega športa, ki pa se ustvari le v ločevanju na *Nas* in *Druge*. To ločevanje je že v svojem bistvu diskriminatorno, vendar se na velikih tekmovanjih, ko se srečujejo različne kulture in rase, pogosto opisovanje drugih sprevrže v rasizem. V delu, ko analiziram primesi diskriminacije, želim na konkretnem primeru, se pravi v medijskem poročanju s svetovnega prvenstva v košarki preveriti, ali je slovenski medijski prostor še vedno diskriminatoren (rasističen) do drugačnih.

Diskurz o športu kljub emancipaciji žensk in posledično spremenjeni vlogi ženske-športnice, ohranja šport kot polje moških. V tem potrjevanju moškosti skozi šport pomembno vlogo prav tako igrajo mediji. Zato se v zadnjem delu diplomskega dela osredotočim na to, kako so slovenski mediji predstavljali moškost v času svetovnega prvenstva in ali obstaja dejanska razlika v prikazovanju športnikov in športnic.

2 ŠPORT IN DRUŽBA

2. 1 Zgodovina športa

Nemogoče je natančno časovno opredeliti izvor športa, vendar pa iz zgodovinskih zapisov vemo, da je »šport značilnost vseh znanih kultur« (Doupona Topič in Petrović 2000, 45) in da mnogo živali uživa v igri, a le homo sapiens je spontano igro razvil do te mere, da je postala tekmovalen šport (Britannica 101-104, Petrović in Kovač 1996, 11). Torej lahko rečemo, »da fenomen športa, športne aktivnosti, telesna kultura izvira iz človeka« (ibid.) in da je nastal kot posledica »generičnega bistva človeka – ustvarjalnosti« (Doupona Topič in Petrović 2000, 45).

V opredelitvi zgodovine športa se ne mislim poglobljati v civilizacijski in kulturni razvoj športa, ker menim, da za potrebe tega diplomskega dela to ni bistvo (več v Cashmore 1996). Bom pa več časa posvetila opredelitvi zgodovine košarke v svetu in predvsem v Sloveniji.

2. 2 Vloga športa v družbi

Vloga športa v družbi nam delno opiše že razlaga besede šport v *Slovarju slovenskega knjižnega jezika* (1995), kjer sta opredeljena dva pomena:

- po ustaljenih pravilih izvajana telesna dejavnost za krepitev telesne zmogljivosti, tekmovanje, razvedrilo;
- zabava, razvedrilo.

Zaradi dandanes hitrega načina življenja, je šport ena postal izmed alternativ za kakovostno preživljanje prostega časa in ga tako uvrščamo »v domeno svobode« (Adler 1998, 108). Šport mnogim predstavlja način sproščanja po napornem delu v šoli ali službi, hkrati pa pomeni druženje s prijatelji, znanci in je oblika zabave. V tej razlagi so seveda izvzeti profesionalni športniki, ki jim šport predstavlja vir zaslužka. Čeprav lahko v intervjujih s slovenskimi športniki, ki so na primer objavljeni na spletnem portalu *Sportal* pod rubriko

Desetmetrovka in v časopisu *Ekipa*, zasledimo, da tudi športniki svoj prosti čas radi preživijo športno, ampak v večini primerov ne v športu, ki ga vsakodnevno trenirajo.

Zanimivost današnjega časa je nasprotje med vedno bolj poudarjenim idealom lepega telesa in vse bolj značilnim problemom debelosti. Tako prva skupina svoje življenje podredi (če izvzamemo lepotno kirurgijo) zdravemu načinu prehranjevanja in športu, saj je to način za doseganje želenih rezultatov – lepega telesa. Vendar pa Starc (2003a, 129) poudarja, da »osnovni motiv ukvarjanja s športom ni skrb za telo kot fizični pogoj obstoja človeka, ampak predstava o tem, kakšni so njegovi učinki in v kakšen družbeni položaj postavljajo posameznika«.

Po drugi strani pa je za današnji svet vse bolj pereč problem debelosti, kot posledica nezdravega prehranjevanja in nezadostne telesne aktivnosti, kar vodi v kronične bolezni srca in ožilja, sladkorne bolezni itd. Zato je pomembna vsebinska vrednota športa ohranjanje in izboljšanje zdravja (Doupona Topič in Petrovič 2000, 37), ki jo v svojih zdravstvenih politikah poudarja vse več držav.

Vendar pa »ne govorimo zgolj o interesu za šport zaradi utilitarnih vrednot, kot sredstvu zaradi zdravja, zaradi negovanega telesa, zaradi razvedrila, temveč po številu ur in kakovosti aktivnosti prihaja v ospredje šport kot vse bolj razširjena dejavnost, ki jo lahko umestimo v pojmovanje športa kot vsebine in kakovosti življenja« (Doupona Topič in Petrovič 2000, 7).

Šport je »družbena institucija« (Cashmore 2003, vii), »ki v industrijskih družbah igra pomembno ekonomsko, družbeno in politično vlogo« (Boyle in Haynes 2000, 6) in je eden »izmed najbolj pomembnih odrazov in manifestacij kolektivne identitete« (Šaver 2005, 29).

Šport je pomembno socializacijsko sredstvo, saj nacionalna država socializira svoje državljane s transmisijo simbolnih kodov dominantne kulture in privaja državljane na konformnost s prevladujočimi prepričanji in vrednotami (Šaver 2005, 29). Tako se je na primer v Nemčiji v času nacizma preko telesnih praks reproduciralo telo »nemštva« s kulturnimi potezami nemštva, kot so disciplina, razum, natančnost, moč in druge (Starc 2003a, 34-35). Drug takšen primer je »fair play« kot pomembna vrednota in pravilo v športu, ki zgodovinsko gledano zrcali splošno vrednoto družbe.

Vendar kljub splošnemu kulturnemu prepričanju, da se otroci in mladostniki skozi šport naučijo samodiscipline, tovarštva, težkega dela, konkurenčnosti in pomena doseganja

ciljev, dokazi pridobljeni s študijami mladostnikov, ki so se ukvarjali s športom in njihovim vrstniki, ki se s športom niso ukvarjali, ne pripisujejo tako pomembnega prispevka športu v socializacijskem postopku (Frey in Eitzen 1991, 506).

Šport ima pomembno vlogo tudi pri oblikovanju občutka pripadnosti. Tu imam predvsem v mislih lokalno pripadnost, ki se kaže med navijači na tekmah med kluboma iz rivalskih mest, kot nekoč na nogometni tekmi med štajerskim ponosom NK Maribor in ljubljansko Olimpijo, ko je ta še obstajala in igrala v 1. slovenski nogometni ligi. A vendar so mariborske Viole (navijači NK Maribor) in ljubljanski Green Dragonsi na tekmah nogometne reprezentance Slovenije navijali za isto ekipo.

Značilnost modernih držav je vzpostavitev notranje stabilnosti in zunanjega statusa, pri čemer se šport smatra kot orodje za doseganje obojega (Frey in Eitzen 1991, 511). Šport lahko pripomore k zavedanju nacionalne identitete, ki lahko začasno premosti razlike (ibid.), kot to opisuje zgornji primer oz. pomembnejše primer Irske in Severne Irske, ko se pripadniki obeh združijo v navijanju za državno reprezentanco.

Na mednarodnih tekmovanjih, kot so olimpijske igre, svetovna prvenstva itd., države, predvsem svetovne velesile, z dobrimi oz. odličnimi rezultati kažejo svojo superiornost nad inferiornimi državami. Z zmago tako potrdijo svoje kakovosti in sebi dokažejo, da so modernejša, bolj napredna, torej superiorna država (Boyle in Haynes 2000, 147). Whannel (v Goodwin in Whannel 1990, 109) navaja primer Velike Britanije, ki je s porazom na nogometni tekmi leta 1950 proti Madžarski, zamajala veličino svoje države. A so si z zmago na svetovnem pokalu leta 1966 povrnili svoj ponos in samozavest. Podobno je poraz ameriškega Dream Teama¹, na svetovnem prvenstvu leta 1998 (3. mesto) in še posebej leta 2002, ko so na domačih tleh dosegli šele šesto mesto, omajala ponos in nadvlado Združenih držav v košarki.

Tako kot v družbi obstajajo neenakosti, obstajajo neenakosti tudi v športu, predvsem neenakosti med družbenimi razredi², spoloma in rasami.

V ZDA velja prepričanje, da je šport izredno meritokratsko orientiran, kar pomeni, da družbeno poreklo ne igra vloge na igrišču. Kot je primer sester Williams, teniških igralk, ki

---

¹ **Dream Team** – vzdevek košarkarske reprezentance ZDA

² **Družbeni razred** – skupina ljudi, katere pripadniki so zaznamovani s podobnimi karakteristikami v bogastvu, prihodkih, prestižu, življenjskem stilu, izobraževanju in kultur (Šaver 2004, 297).

sta poleg skromnega družbenega porekla »še« Afroameričanki. Raziskave so pokazale, da je prepričanje, da šport omogoča družbeno mobilnost navzgor, le mit, ki še naprej napaja ameriški sen (Washington in Karen 2001, 189).

A vendar je družbeni razred pomembna komponenta športa, saj je pomembno razumeti, »kaj posamezne skupine povezuje z določeno športno aktivnostjo in kakšno vlogo to igra na reprodukcijo neenakosti v družbi« (Washington in Karen 2001, 190). Bourdieu (v Washington in Karen 2001, 190) v svojem delu *Sports and Social Class* med drugim pravi, da je »šport objekt boja med dominantnim razredom in ostalimi družbenimi razredi in da je športno udejstvovanje posameznega družbenega razreda odvisno od prostega časa, ekonomskega in kulturnega kapitala ter pomena in funkcije, ki jo športu pripisujejo različni družbeni razredi« (Washington in Karen 2001, 190). Razredna stratifikacija v športu se manifestira prek konceptov kot so sponzorstvo, dostop, nadzor in družbena mobilnost (Šaver 2004, 309). Kot pravi Šaver (2004, 309 – 310) se prominentna vloga družbene/ekonomske elite kaže predvsem v verigi pokroviteljstva, ki poteka od višjih k nižjim družbenim razredom.

Šport ima »še vrsto drugih družbeno pogojenih vlog, vendar je ena ključnih in pogosto spregledanih tudi reprodukcija ideologije in razredne neenakosti« (Šaver 2004, 310).

Stereotipno razlikovanje med moškim in žensko se je v znanosti pogosto legitimiralo preko analogije z naravo (Starc 2003a, 46). V preteklosti je veljalo prepričanje, da je razlika med ženskim krhkim in močnim moškim telesom naravna in zato dovoljuje in omogoča moškemu udejstvovanje v športih, medtem ko je to za žensko zaradi njene krhkosti lahko nevarno početje. »Šele v 20. stoletju so ženske v skladu s siceršnjo spremembo svojega družbenega položaja počasi začele vstopati na prej nedostopno področje športa« (Starc 2003a, 37-38). Še vedno se sicer poraja vprašanje ali so sredstva v športu enakovredno razdeljena med moškimi in ženskami, vendar odgovor kljub zapiranju te vrzeli v zadnjem obdobju, ostaja žal »ne«. Dober primer zapiranja te vrzeli je ustanovitev ženske različice NBA-ja, WNBA (Women's National Basketball Association), a vendar so v tej ligi profesionalne igralko slabše plačane kot njihovi kolegi v NBA-ju, igrajo v manjših dvoranah, na gostovanju spijo v slabših hotelih itd. (Washington in Karen 2001, 197). Tako »športna tekmovanja žensk še vedno veljajo kot nekaj manj resnega, bolj igrivega« (Starc 2003a, 96) in tudi športni komentatorji »poudarjajo ženskost s pomočjo naravnih prisposob« (ibid.). Starc (ibid.) navaja

primer, ko so »temnopolte atletinje označene kot črne gazele – hitre, a elegantne, mile in krhke, se njihovi moški vrstniki borijo kot levi, kot brutalna sila in neustrašna moč«.

Tudi v vizualni medijski reprezentaciji so predstavljene športnice, ki poosebljajo žensko lepoto in katerih telesa ustrezajo trenutnemu telesnemu idealu (Starc 2003a, 97), kot je primer teniške igralka Ane Kurnikove, ki je na račun svojega videza dosegla večjo medijsko prepoznavnost kot njene kolegice, ki so osvajale WTA in grand slam turnirje, čeprav se sama ne more pohvaliti niti z enim.

Vendar ženske niso edine, ki se soočajo z neenakostjo v športu, saj velik problem predstavlja tudi rasna diskriminacija. Raziskave ameriških športnih sociologov so pokazale, da tako kot rasna diskriminacija obstaja v družbi, obstaja tudi v športu. Temnopolti športniki nimajo enakih priložnosti, za svoje dosežke v primerjavi z belopoltnimi športniki ne prejmejo enakih denarnih in drugih nagrad itd. (Frey in Eitzen 1991, 513).

Nekateri pripadniki rasnih manjšin so sicer dosegli družbeno mobilnost navzgor, vendar je odstotek takšnih precej manjši kot med pripadniki bele rase (Washington in Karen 2001, 194) in še to jim je uspelo v športih kot so bejzbol, košarka, nogomet, boks, pri katerih so jim dvorane oz. igrišča ter tekmovanja dosegljiva v šolah, rekreativnih centrih in ulicah njihove soseske (Frey in Eitzen 1991, 513). Redko pa jih najdemo v tistih športih, ki zahtevajo članstvo v privatnem klubu ali so kako drugače predragi oz. ekskluzivni. Pa vendar je zanimiv primer igralca golfa Tigerja Woodsa, Afroameričana, ki je postal najboljši igralec elitnega športa belcev ali sester Williams v tenisu.

3 ŠPORT IN MEDIJI

Kulturne in medijske študije kot interdisciplinarno področje so se začele razvijati v zgodnjih 70-ih letih prejšnjega stoletja, kot odgovor na velike spremembe v družbi in kulturi (Rowe 2004, 5). Rowe (ibid.) opiše dva pomembna procesa, ki sovpadata s tem razvojem – kulturalizacija in mediatizacija³. Culturalization opiše kot »infiltracijo kulture, kot skupek institucij, običajev in tekstov, ki preprosto obstoj spremenijo v pomembno izkustvo v vseh razsežnostih sodobnega življenja, od življenjskega stila, identitete do političnih debat in ekonomskih odločitev«. Medtem ko mediatization odgovarja »kako razvoj v kanalih in tehnikah komuniciranja, vključno s časopisom, radiem, televizijo, popularno glasbo in internetom, predstavlja nepričakovano učinkovit dejavnik kulture, ki prenaša slepečo množico simbolov in njihov povezan pomen široko razpršenemu občinstvu«. Pomen, ki si ga je pridobila popularna kultura je pripeljalo učenjake, da so začeli raziskovati zanemarjena področja. Eden takšnih je tudi šport, ki zaradi »poudarka na telesu in tekmovalne narave predstavlja nasprotje odobrene, izboljšane kulture, ki so jo želeli gojiti na širši populaciji« (Rowe 2004, 6). Vendar se je to spremenilo zaradi pomena, ki ga ima šport kot globalno kulturni fenomen, ki privlači množične investicije, tako materialne kot simbolične ter zaradi vloge športa v vsakdanjem življenju (ibid.).

»Odkritje in razvoj modernega tekmovalnega športa lahko najboljše razumemo v širšem kontekstu širitve urbanizirane, industrializirane družbe. Hkrati pa so značilnosti tega procesa v enaki meri vplivale na razvoj še ene pomembne moderne kulturne institucije – na tehnologijo in organizacijo množičnih medijev« (Goldlust v Rowe 2004, 27). »Šport in množični mediji živijo v simbiotičnem odnosu. Na eni strani je šport dolžnik množičnim medijem za vso pozornost, ki mu jo posvečajo. Po drugi strani pa množični mediji proizvajajo gromozanski zaslužek z obtokom in oglaševanjem na podlagi obširnega obravnavanja športa« (McChesney v Wenner 1989, 49). Odnos šport-množični mediji se je razločno oblikoval s pojavom ameriškega kapitalizma leta 1830. Posamično obe instituciji težita k ekonomskemu profitu, zato ni čudno, da se je odnos med njima še poglobil z zrelo korporativno družbo

---

³ V angleškem jeziku culturalization in mediatization.

dvajsetega stoletja. Hkrati pa je treba poudariti, da je ta odnos oblikovala tudi kulturna in ideološka vloga športa. (McChesey v Wenner 1989, 49-50).

3. 1 Zgodovina odnosa šport-množični mediji

Povezava med mediji in športom ima dolgo zgodovino. Razvoj komunikacijske tehnologije je pomemben dejavnik v vzponu modernega športa (Sage v Laker 2001, 216). Najprej je bil časopis, ki se je hitro uveljavil kot vpliven medij za razpravo o pomembnih družbenih in političnih spremembah (Goldlust v Rowe 2004, 28). Prva poročila o športnih dogodkih so se v časopisu začela pojavljati v 18. stoletju. Predvsem je šlo za dogodke višjega sloja, kot so konjske dirke, lov in ribolov, kriket ter golf. V 19. stoletju začnejo izhajati tudi športni časopisi, ki so pokrivali te športe. Vendar pa je šport nasploh imel izrazito obrobni položaj na dnevnem redu novic in se zaradi cenzure ter plačevanja pristojbin v kolkih ni mogel kosati za prostor v časopisu (Boyle in Haynes 2000, 25).

Z razvojem tehnologije tiska se je razvila nova oblika potrošniške dobrine, to je dnevni časopis, kjer je oglaševanje predstavljalo glavni vir dohodka in je deloval po načelih kapitalistične ekonomije. Ko so v družbi začeli delovati ekonomski zakoni kapitalistične množične proizvodnje, katere cilj je narediti proizvod privlačen za široki trg, se je spremenil tudi časopis. To pomeni, da se je izvod časopisa razdelil na posamezne rubrike, privlačne za trg, poslovanje, nepremičnine, moda, zabava itd. (Goldlust v Rowe 2004, 28-30).

Konec 19. stoletja in prva desetletja 20. stoletja prinesejo pomemben razvoj in širitev komercialnega dnevnega časopisa ter vzpon popularne zabave, ki se je v komercialnem dnevnem časopisju tudi odlično tržila, saj je zavzela precejšnji oglaševalski prostor. Poleg oglaševalskega prostora pa so precej prostora zavzele tudi kritike, čenče, biografije, ki so seznanile bralca z vsemi stranmi komercialne zabave. Posledica tega je, da je komercialni časopis veliko doprinesel k nastanku in promociji »množične kulture«, ki predstavlja družbeni fenomen moderne družbe (Goldlust v Rowe 2004, 31).

Izum telegrafa je omogočil nastanek centraliziranih tiskovnih agencij kot sta American Associated Press in Reuters, saj je s tem izumom omogočeno dnevno »zalaganje« z novicami o pomembnih dnevnih dogodkih. S tem je bralcu omogočeno branje o priljubljenem športu in

športnem dogodku, ki se je dogajal v precej oddaljenem kraju le nekaj ur po zaključku dogajanja (Goldlust v Rowe 2004, 39). Vendar to ne pomeni, da se je pisalo o kateremkoli športu, temveč se je v večini primerov pisalo o takrat zelo priljubljenih konjskih dirkah in športnih stavah, ki so spremljale ta šport (Boyle in Haynes 2000, 26). S čezoceanskim telegrafskim kablom, ki je bil položen leta 1866, pa se je poročanje o športnem dogajanju še bolj razvilo (Goldlust v Rowe 2004, 40).

Leto 1880 je zaznamovano s pojavom redne športne rubrike v dnevnem časopisu in z vzponom specializiranega športnega novinarstva, kar je še poglobilo že tako razširjeno zanimanje javnosti za šport (Goldlust v Rowe 2004, 41). Časopis je igro kot so kriket, bejzbol in nogomet preobrazil v nacionalno in celo mednarodno zabavo za občinstvo in šport uveljavil kot »mainstream« popularne kulture (ibid.).

Nadaljnji razvoj tehnologije in s tem pojav radia je športnim navdušencem omogočil neposreden prenos športnega dogajanja in je v tistem času predstavljal dober nadomestek spremljanja tekme v živo na kraju dogajanja (Goldlust v Rowe 2004, 43). Šport je igral vidno vlogo v radijskem oddajanju v 20. letih 20. stoletja. Ravno radijsko oddajanje športnega dogodka v živo naznanja začetke pomembnega ekonomskega odnosa, ki se razvije med množičnimi mediji in organiziranimi športnimi telesi. V začetku radijskega oddajanja v živo so prireditelji športnih dogodkov smatrali to kot veliko prednost in korist, za katero so bili pripravljeni omogočiti prosti dostop do športnega dogodka katerikoli radijski postaji in ji plačati za njene usluge. A kmalu je postalo očitno, da je šport oblika komercialne prireditve, ki zagotavlja radiu precejšnjo zapolnitev programske vsebine. Hkrati pa je postalo jasno, da ima radio s prenosom športnih dogodkov ne le ekonomsko korist, ampak si s tem dviguje tudi svojo podobo v javnosti, saj prinaša v domove širokega občinstva, ki ga športni dogodki dosežejo, zabavo. In tako so začele radijske postaje odkupovati pravice za prenos dogodkov (Goldlust v Rowe 2004, 44-45).

»In potem je prišla televizija« (Smith 1998, 85). Začelo se je 21. marca 1937 s 25-minutnim prenosom teniške tekme iz Wimbledona. Šlo je za ponesrečen poskus prenosa, predvsem na račun pomanjkljive tehnologije. Snemali se le z eno nepremično kamero opremljeno z lečo, ki je naredila sliko nejasno in igralce miniaturne, samo tekmo pa nepomljivo (glej Cashmore 1990, 198 in Barnett v Smith 2000, 86). V času 2. svetovne vojne je napredek televizije zastal, a je po njenem koncu doživela pravi razcvet. Povojno obdobje je

obdobje inovacij, tako so izumili bolj občutljive kamere z večjo ločljivostjo in ostrejšo sliko. Kar se je izkazalo za dobro tudi na olimpijskih igrah v Londonu leta 1948, ki je bil prvi večji prenos športnega dogodka po vojni na britanski televiziji BBC (Boyle in Haynes 2000, 41).

V monopolnem obdobju, kot ga opiše Barnett (v Smith 2000, 86-88), je imel javni servis BBC kar nekaj težav, saj so uradna telesa zaradi problema avtorskih pravic omejila dostop do športa. S še večjo težavo pa so se morali soočiti leta 1955, ko je nastala prva komercialna in neodvisna televizija ITV. Čeprav se je komercialna televizija v prvih letih borila s prevlado BBC-ja predvsem na področju športa, je kmalu začela pridobivati svoj delež. Ravno konkurenca je igrala pomembno vlogo za gledalce, saj sam prenos ni bil več dovolj, temveč so v svoj program vključili tedenske oddaje o športu, intervjuje s športniki itd. (Boyle in Haynes 2000, 42). Z leti je postajala konkurenca vse večja, kar je prineslo tudi pestrejšo in raznoliko športno ponudbo.

V ZDA je razvoj potekal v drugačni smeri, saj se je že v samem začetku vzpostavila konkurenca med televizijskima gigantom CBS in NBC, ki sta živela v mirnem sožitju in sta si med seboj mirno razdelila pravice za prenos večjih športnih dogodkov (Cashmore 1996, 2000). Z vstopom ABC-ja na trg pa se je to spremenilo. Čeprav je ABC predvajal manjšinske športe, so jih obravnavali na zelo dramatičen način in s tem vzpodbudili interes tudi pri ljudeh, ki jih šport ni zanimal. ABC je razvil filozofijo o pokrivanju športa, ki je odločilno vplivala na oblikovalce športnih programov po vsem svetu, saj so športu pridali funkcijo zabave (Barnett v Smith 2000, 91).

Nastanek kableske televizije prinese v domove športnih navdušencev večje število kanalov in s tem večjo izbiro (Rein, Kotler in Shields 2007, 41).

Novo obliko spremljanja športa po televiziji predstavlja tudi ameriški ESPN⁴, ki predvaja šport praktično 24 ur na dan. Hkrati pa komunicira s svojim občinstvom še preko vseh drugih možnih distribucijskih kanalov, kot so ESPN radio, ESPN revija, lastne spletne strani, mobilne telefonije, restavracij (Rein, Kotler in Shields 2007, 41). Takšen primer v Evropi predstavlja program Eurosport ter pri nas pred kratkim ustanovljeni ŠportKlub.

Drugačno obliko komuniciranja s svojimi privrženci pa so v zadnjem obdobju razvili tudi športni klubi sami; z oblikovanjem lastnih kanalov komuniciranja, usmerjenih naravnost h klubskim privržencem. Vodilni v tem načinu komuniciranja je angleški nogometni klub

---

⁴ ESPN - Entertainment and Sports Programming Network

Manchester United, ki je prilagodil in razširil ESPN-jev način komuniciranja, predvsem zahvaljujoč internetu. Tako ima klub svojo televizijsko postajo (MU TV), radijsko postajo (MU radio), revijo United, mobilno telefonijo (MU Mobile), restavracijo Red Cafe, interaktivno spletno stran, MU fundacijo (United for Unicef), ManU loterijo, svojim privrženecem pa nudi tudi finančne storitve (MU Finance). Tako se je klub preoblikoval v globalno blagovno znamko življenjskega stila preko vzpostavljanja inovativnih družabništev in novih medijskih komunikacijskih strategij. Njihovemu načinu komuniciranja, sicer v manjši obliki, je sledilo tudi združenje NBA (National Basketball Association) v ZDA, z ustanovitvijo NBA TV (Rein, Kotler in Shields 2007, 42). V Sloveniji takšen način komuniciranja ni razvit do te mere, da bi imeli klubi svoje televizijske ali radijske postaje, kar po mojem mnenju zaradi majhnosti trga in predvsem navijačev, ki so strnjeni v lokalnem območju ali v najboljšem primeru na področju Slovenije, niti ni smiselno. Lahko pa zasledimo uradne spletne strani posameznih klubov ali športnikov, revije kot je na primer revija rokometnega kluba Gorenje Devetka, oddaje na televiziji ali radiu posvečene klubu (takšen primer je oddaja RK Gorenje na ŠportKanal RKG Pressing) itd.

Zadnji indikator sprememb v odnosu šport-mediji je tudi povečana količina spletnih strani, ki so jih oblikovali privrženec kluba oz. športnika sami, kjer so objavljene najnovejše novice, fotografije in video posnetki; na forumih pa lahko tako privrženec kot nasprotnik kluba oz. športnika debatirajo o najnovejših dogajanjih povezanih z njimi (Rein, Kotler in Shields 2007, 43).

3. 2 Pomen množičnih medijev za šport

Komunikacija je temeljna pravica našega družbenega življenja. Z globalnim dostopom do časopisov, revij, filmov, televizije in interneta, so množični mediji postali pomemben kulturni vir informacij in javnih debat o pomembnih nacionalnih in internacionalnih zadevah, kot tudi pomemben vir zabave (Sage v Laker 2001, 211).

Ko je ekonomski vidik prevladal nad javno kontrolo množičnih medijev, se je spremenil tudi šport (Sage v Laker 2001, 212). Tržnemu gospodarstvu so podlegli tudi množični mediji in tako je njihov glavni cilj postal profit, ki ga ustvarjajo s prodajo

objavljenih oziroma predvajanih »proizvodov« oglasovalcem in potrošnikom (Sage v Laker 2001, 212).

3. 3 Komercializacija športa

Z ustvarjeno sinergijo med množičnimi mediji in športom, se je slednji začel spreminjati in prilagajati tržnim potrebam in tako postal izredno dobro prodajno blago. Šport je postal šovbiznis za množice, ki so pričele zapravljati svoj denar za majice, kape, spominke svojih športnih junakov. Športniki so postali zvezdniki z milijonskimi dobički, športni klubi pa prave organizacije. Velika športna tekmovanja so postala dogodki, ki zahtevajo astronomske proračune in skrbno organizacijo, da se bodo kar se da dobro tržili in tako prinesli ogromne dobičke. Ali kot pravi del slogana največje športne stavnice v Evropi Betandwin: »Šport je velik biznis...«.

Komercializaciji je podlegel tudi šport v šolah, ki naj bi navzven deloval izrazito neprofitno, čeprav so v ozadju posamezniki, ki dobro služijo (Sage 1998, 152). Takšen primer je v Sloveniji Šolska košarkarska liga, ki se je v zadnjih letih pod okriljem Zavoda ŠKL razširila še na druge športe, odbojko, nogomet, med dvema ognjema, ples, zajema pa tudi razne druge dejavnosti, kot sta novinarstvo in fotografija. Liga je dobro medijsko pokrita, njihovo tedensko oddajo lahko spremljamo na POP TV, ki je poleg brezplačnika Žurnal in časnika Ekipa medijski sponzor lige. Ostali sponzorji pa so med drugim tudi Nuttela, Kinder, Ljubljanske mlekarne, Dana, Lek, Atlantis, Aero in še mnogi drugi. Prav tako imajo svojo spletno trgovino, kjer prodajajo majice, čepice, pasove z logotipom ŠKL (Internetni vir 10).

Tudi rekreativni šport se je skomercializiral. Rekreativni tekači, obiskovalci fitnesa, aerobike itd. so premikajoči oglasni panoji Nike-ja, Adidasa in drugih, ker smo prepričani, da nam bo v točno njihovih oblačilih in obutvi uspelo doseči točno takšno postavo kot jo ima dekle ali fant v oglasu ali še bolje, postali bomo profesionalni športniki, vsaj tako dobri kot naš vzornik, če ne še boljši.

V tržnem kapitalizmu, v katerem se je znašel šport, je nemogoče preživeti brez finančne oziroma materialne pomoči gospodarstva. Pokroviteljstvo športnikov, športnih klubov in športnih prireditev ne izhaja iz dobrotništva organizacij, temveč izhaja v veliki meri

iz koristi, ki jo organizacije vidijo v njem. »Za to se lahko odločijo, ker želijo povečati prepoznavnost podjetja v javnosti, kot tudi zavedanje o proizvodu ali storitvi, ki jo podjetje ponuja. Povezava podjetja/proizvoda/storitve z določeno športno podobo v zavedanju potrošnikov je tudi dejavnik odločitve, katero športno organizacijo bodo sponzorji izbrali« (Boyle in Haynes 2000, 50).

Komercializacija je dosegla tudi košarko. Igralni čas se je spremenil, saj se igrajo četrtine in ne več polčasi, kar pri televizijskih prenosih prinese več oglasnega prostora. Tekme so šovi, dobre akcije so predvsem v NBA-ju pospremljene z zvočnimi efekti, občinstvo se zabava, zapravlja denar za razne in pogoste neuporabne spominke itd.

Povečal se je tudi vložek gospodarstva v košarko, klubi nosijo imena sponzorjev, kot na primer Union Olimpija ali Geoplan Slovan.

Tudi nacionalna košarkarska zveza je naredila premik v to smer. Glavni pokrovitelj moške članske reprezentance je od leta 2004 Interspar, ki si je za evropsko prvenstvo v Beogradu izmislil tudi zanimiv slogan: »Ne se šparat«, pod katerim so igrali tudi na SP. V časnikih Dnevnik, Delo in Ekipa je v času trajanja prvenstva slogan in logotip Interspara bolj prisoten v oglasnem prostoru kot sicer, tudi na naslovnih straneh.

Pred začetkom priprav so se na košarkarski zvezi odločili prevetriti način komuniciranja z javnostmi. Zaposlili so novega človeka, nekdanjega športnega novinarja, Mateja Avanzo, odgovornega za odnose z javnostmi, ki je imel neomejen dostop do članov reprezentance in je tako javnost ažurno seznanjal z notranjimi informacijami, prigodami reprezentantov itd. Vse to pa je objavljial v ta namen prenovljeni spletni strani KZS, ki je postala preglednejša, opremljena s slikami, takojšnjim opisovanjem poteka tekem ipd..

Zgoraj opisana primera sta le izbrana pokazatelja, ki ga je prinesla komercializacija in pa tržno gospodarstvo v šport.

4 ŠPORTNO NOVINARSTVO

»Ljudje, ki imajo ugledne, pomembne službe, ne marajo slišati o njem [športnem novinarstvu]. Postanejo zlovoljni ali maščevalni. Športno novinarstvo spada v kategorijo okušanja piva in ocenjevanja afrodisiakov. *'Bolj hobi kot služba, kaj ne'*« pravijo ljudje.«

Andrew Baker (v Boyle 2006, 1)

Športno novinarstvo zavzema kontradiktorno pozicijo. V hierarhiji profesionalnega novinarstva tradicionalno zavzema sramotno mesto »troškega oddelka« (toy department), za katerega velja udobno življenje, površno novinarstvo in »mehke« novice, hkrati pa uživa visok status v dnevni cirkulaciji časopisa (Boyle 2006, 1, Boyle in Haynes 2000, 170). Šport je prikladen dejavnik novičarske organizacije, saj ponuja utečeno rutino (ligaška sezona), redne dogodke (finali tekmovanj), preprosto mrežo ključnih udeležencev (igralci, trenerji, lastniki, navijači...) in jedrnate zaključke (zmagovalci in poraženci), vendar ravno ta rutinska narava športa znižuje status športnega novinarstva (Campbell 2004, 214). »Športni novinarji imajo širok krog bralcev, a so malo cenjeni« (Rowe 1999, 36).

Ljudje pogosto zavidamo športnim novinarjem, saj potujejo po svetu, si ogledajo največja športna tekmovanja brezplačno in iz najboljših sedežev, se družijo s športnimi zvezdniki, hkrati pa so za to tudi plačani. Pa vendar je njihovo delo težavno, doseči morajo roke (deadline), pogosto delajo pozno v noč in ob vikendih, veliko časa namenijo raziskavam in pripravam, saj morajo doseči oz. preseči raven znanja najbolj fanatičnih bralcev oz. poslušalcev, pridobiti si morajo zaupanje in kontakte igralcev, trenerjev in ostalih športnih funkcionarjev ter hkrati osvojiti veščine natančnega in zanimivega pisanja, pogosto pod težkimi pogoji (Andrews 2006, 1). Ravno športni navdušenci so tisti, ki polno zaposlujejo in ocenjujejo športne novinarje, saj poznajo šport in svoje igralce ali svojo ekipo, ne glede na »motiv«⁵ zakaj so postali navijači. Od športnih novinarjev pričakujejo in to pogosto v isti sapi, da so objektivni poročevalci, kritični preiskovalci, branilci športa in ekip, zastopniki navijačev ter ne redko, da so tekmovali v športu na visoki ravni (Rowe 1999, 37). Slednje je

---

⁵ Več o tem v Wann (2001, 31-49).

postalo trend v zadnjih letih, ko nekdanji odlični športniki postanejo »strokovni« komentatorji, kar poveča verodostojnost novinarskega prispevka v očeh javnosti. Takšen primer v slovenskem prostoru je nekdanji košarkar Peter Vilfan, sedaj komentator na RTV Slovenija.

Velik vpliv na športno novinarstvo ima tudi vedno večja komercializacija športa in njegova tesna povezava z medijskimi korporacijami (Boyle 2006, 79). Predvsem tehnološki napredek je spremenil prakso športnega novinarstva, ki je tako prisotno 24 ur na dan. Radio in predvsem televizija sta z zvokom in sliko v živo ogromno pridobila, pa čeprav obstaja huda konkurenca za poslušalca oz. gledalca med posameznimi radijskimi ali televizijskimi postajami in je delo športnega novinarja vedno bolj zahtevno. Največjo spremembo zaradi prenosov športnih prireditev in s tem prilagajanje na novo nastalo situacijo je doživel časopis. Stewart Weir (v Boyle 2006, 79), športni novinar škotskega Daily Mirrorja, pravi, da je, »/n/ajvečja sprememba, ki jo je športno novinarstvo doživelo v zadnjih letih, iznajdba načina s katerim časopis konkurira radiu in televiziji. Odgovor smo našli v senzacionalizmu in /.../ v dodajanju zgodbam, ki so jih že povedale televizija ali radio.« Torej »tiskano športno novinarstvo preprosto posreduje že posredovano dogajanje« (Barnes v Boyle 2006, 82), a vendar športni navdušenci pogosto posežejo po tiskanih medijih, da dobijo obširno analizo in komentarje, ki spremljajo veliko zgodbo (Boyle 2006, 84).

Raziskave, ki jih je opravil Newspaper Marketing Association leta 2003 in 2004, so pokazale, da časopis igra odločilno vlogo v oblikovanju pomembnosti športnega dogodka in dnevno stopnjuje pričakovanja med privrženci. Hkrati pa je ključni medij, ki ga uporabljajo športni navijači po končanem dogodku (Boyle 2006, 88). Časopisno poročanje po končanem dogodku podaljšuje navdušenje, novinarjeva strokovnost, njegova poglobljena analiza in mnenje povečujejo vrednost objav športnih novinarjev v tisku (Barrett v Boyle 2006, 88). Ne vzamemo v roke časopisa zato, da bi prebrali golo poročilo s tekme, ki smo jo po vsej verjetnosti gledali, ampak nas zanimajo informacije o dogajanju po tem, ko so se ugasnile kamere; razposajenost ali razočaranje igralcev v slačilnici, nočnih klubih ali hotelu, izjave glavnih akterjev, je kot nekakšna »opravljiva rubrika« (ibid.).

Časopisne objave lahko služijo kot vir drugim športnim novinarjem, so povod za prikaz na televiziji, provokativne objave pa pogosto služijo kot hrana za nadaljnje razprave ter

mnenja tako med novinarji kot javnostjo na radiu, televiziji, časopisih kot tudi na internetnih forumih in blogih.

Na spremembo športnega novinarstva je vplivala spremenjena narava športa, predvsem že omenjena komercializacija. Šport je postal resen posel, ki zajema ogromne finančne vloške, se pogosto dotika narodovega kulturnega življenja in javne politike, po drugi strani pa je šport pomembna veja industrije zabave (Boyle 2006, 85, 92). Del te industrije je tudi fenomen zvezdnitva in danes poleg filmskih in glasbenih zvezdnikov ta status uživajo tudi športniki, ki se posledično precej (dnevno) pojavljajo v medijih. Vendar ne izključno zaradi športnih rezultatov, temveč pogosto zaradi dogajanja v njihovem zasebnem življenju, kot so razna ponočevanja, prešuštva, ločitve, sodni postopki, doping škandali in neredko tudi zaradi svoje dobrodelnosti.

Športni novinar mora imeti dostop do športnikov, trenerjev, športnih funkcionarjev idr., če želi dobro opraviti svoje delo. Vendar je moderno športno novinarstvo izrazito pod vplivom službe za odnose z javnostmi. Zanimivo je, da so ravno mediji oz. novinarji tisti, ki so na nek način prisili klube, igralce, da so v posel vpeljali tudi službo za odnose z javnostmi. »Obdobja nedolžnosti« (Spiers v Boyle 2006; 110), ko so športniki zaslužili precej manj denarja in so bili veseli pozornosti medijev in publicitete – pozitivne ali negativne, je nepreklicno konec. Ko je novinarstvo začelo postajati vse bolj nadležno in je ekonomski vidik začel prevladovati nad športom, so se zadeve spremenile. Predvsem fenomen zvezdnitva je spremenil odnos novinar – športnik, »saj danes niso več novice tiste, ki naredijo zvezdnika, temveč je zvezdnik oz. njegovo ime tisto, ki ustvarja novico« (Rein, Kotler in Shields 2007, 14). In s tem se je omejil tudi dostop do njih, otežena je komunikacija ena na ena med novinarjem in igralcem, pogovor je omogočen samo na uradnih novinarskih konferencah, intervjuji so plačani in pregledani pred objavo (Boyle 2006, 109, 113).

4. 1 Etika športnega novinarstva

V delu *Novinarska etika* Polerjeva (1997, 70) opozarja, »da je potrebno etiko dobe množičnih občil obravnavati na dveh ravneh, kot metaetiko oziroma kot univerzalni temelj morale, okvir mišljenja, presojanja in ravnanja, in tudi kot umestitev tega temelja v konkretno

poklicno etiko«, v tem primeru etiko novinarstva ali natančneje športnega novinarstva. Avtorica razlikuje med pojmom novinarska etika in novinarska morala. Pri čemer je novinarska etika »etika novinarjev kot središčnih oseb medijske realnosti. Zagotavlja filozofski premislek moralne sodbe, je teoretski diskurz o normah, ki so temelj novinarjeve moralne izbire, in o legitimnosti teh norm v dani situaciji«. Medtem ko »novinarska morala pomeni konkretno ravnanje novinarjev v določenem prostoru, je časovno, krajevno, družbeno pogojena« (Poler 1997, 70-71).

O etičnosti športnega novinarstva je pisal Matjaž Ropret (2004) v diplomskem delu »Etični problemi športnega novinarstva«, kjer je izpostavil glavne probleme športnega novinarstva, konflikte interesov, vpletanje oglaševanja v novinarske prispevke, pristransko poročanje, navijaštvo, razmerje med obveščanjem in komentiranjem, rasizem, stereotipe, neenako obravnavanje moških in žensk, pretirano kritičnost, degradiranje in žaljenje športnikov ter vdor v zasebnost.

Športni novinar redko napiše le suhoparno poročilo o tekmi, ki zajema le potek in rezultat tekme; temveč poda tudi svoj komentar, s čimer oceni dogajanje na igrišču. Problem nastane, ko so novinarjeva pričakovanja višja kot jo je dosegel športnik oziroma ekipa in je njegov komentar nabit s čustvi razočaranja.

Kadar gledamo tekmo slovenske reprezentance ali slovensko ekipo oziroma športnika, ki tekmuje v evropskem ali svetovnem merilu, je nekako razumljivo, da je novinar malce pristranski in navija za naše, a vseeno ne na račun žaljenja nasprotnika. Menim, da je to dovoljeno, ker šport »predstavlja narod ostalemu svetu ter vzpodbuja nacionalna čustva med prebivalci znotraj naroda. Pa tudi narava tekmovanja še dodatno poveča nacionalni naboj in s tem nacionalno zavest« (Petrovič v Kovač idr. 2005: 5). Kadar pa tekmujeta slovenska športnika oziroma slovenski ekipi, pa je navijanje za enega izmed njih, etično sporno in žaljivo do nasprotnika in navijačev, predvsem na nacionalni televiziji oz. v nacionalnih medijih. V mojih razmišljanjih je to izredno etično sporno, ker nacionalne medije spremljajo pristaši obeh ekip oziroma športnikov. Medtem ko je po mojem mnenju to drugače v lokalnih medijih, kjer je navijanje za lokalnega športnika/ekipo nekako normalno, vendar v mejah, ki jih športno novinarstvo dovoljuje in nikakor ne sme vsebovati žaljenja nasprotnikov.

Etični problem športnega novinarstva in novinarstva na sploh predstavlja rasistično poročanje. Čeprav problem v Sloveniji morda ni tako pereč kot v rasno bolj mešanih deželah,

pa se vendar pojavlja. Tudi kodeks slovenskih novinarjev v 23. členu prepoveduje razlikovanje na podlagi rase, spola, vere, narodnosti in drugih stereotipov.

Naloga športnega novinarja je, da ovrednoti igro športnika oziroma ekipe. Vendar se lahko zgodi, da zaide v neko skrajnost. Tako ob uspehih povečuje športnika, ob neuspehih pa ga pretirano kritizira (Ropret 2004, 32). Pri tem je potrebno biti pozoren, da novinar ne preide na raven žaljenja oziroma degradiranja človeka kot osebe, saj ima vsakdo pravico do dostojanstva.

5 O KOŠARKI

5.1 *Kratka zgodovina košarke*

Zgodovinarji trdijo, da začetki košarke⁶ segajo že v obdobje Aztekov, ki naj bi neke vrste žogo iz kavčuka metali v krog, postavljen dva metra nad tlemi (glej Žibrat 1996; Pavlovič 2000). Pa vendar za začetek košarke velja leto 1891, ko je oče košarke dr. James Naismith na zahtevo dr. Luthra Halsey Gulicka, direktorja YMCA (Young Men's Christian Association) collegea iz Springfielda, na kateri je Naismith poučeval telesno vzgojo, napisal pravila za novo igro, ki jo bodo lahko igrali tudi pozimi v dvorani (Žibrat 1996, 4). Začetki pa so bili bolj klavrni, saj so se košare za breskve, ki so jih uporabljali, hitro polomile. A so to težavo hitro odpravili in košare dvignili ter jim odrezali dno, da ni bilo potrebno plezati po žogo. Problem je predstavljala tudi jajčasta žoga, ki so jo uporabljali, zato so izumili okroglo veliko žogo, ki so jo brez težav upravljali z rokami (Pavlovič 2000, 15-17).

Po uradnih pravilih, ki so jih objavili v šolskem časopisu Triangle (ki ga je izdajal YMCA college) 15. januarja 1892, je košarka zaradi dinamičnosti igre hitro začela pridobivati na priljubljenosti sprva v ZDA, kasneje pa so jo študenti prenesli še v Kanado in Južno Ameriko (Pavlovič 2000, 17). V ZDA je bliskovit napredek igre kmalu pripeljal do ustanovitve profesionalne lige že leta 1898. Medtem ko je bila najmočnejša in najprestižnejša košarkarska liga na svetu NBA ustanovljena leta 1946 (Internetni vir 1). »Študenti univerze v Springfieldu so bili tudi prvi ambasadorji košarke na stari celini« (Žibrat 1996, 14). V Evropo so jo prinesli leta 1892. Najprej so jo začeli igrati v Ženevi, od tam pa se je širila v Anglijo, na Nizozemsko, Češko, v Francijo, Nemčijo in druge evropske države (Pavlovič 2000, 17). Razcvet pa je doživela po prvi svetovni vojni, saj so ameriški vojaki gradili igrišča in igrali košarko v deželah, kjer so bili stacionirani. Zanje so navdušili tudi Italijane in Francoze, s katerimi so leta 1919 odigrali prve mednarodne tekme (Pavlovič 2000, 17-18). V tem obdobju se je razširila tudi po vzhodnoevropskih državah, še posebej na Poljskem in v tedanji Sovjetski zvezi (ibid.).

---

⁶ Košarka oz. basketball v angleškem jeziku – ime si je izmislil eden izmed Naismithovih študentov in sicer po košari za breskve (basket) (Žibrat 1996, 5).

Košarka je vedno bolj pridobivala na priljubljenosti, vendar so problem predstavljala neenotna pravila med državami, kar je botrovalo k nastanku avtonomne mednarodne zveze FIBA (Federation International Basketball Amateur). Ta je bila ustanovljena 18. junija 1932 v Ženevi, prvi predsednik pa je postal Leon Bouffard, glavni inšpektor telesne vzgoje za kanton Ženeva (Žibrat 1996, 14-15).

Pomembna prelomnica je tudi leto 1935, ko so košarko sprejeli v mednarodno olimpijsko organizacijo, s čimer je postala uraden olimpijski šport. Na olimpijskih igrah v Berlinu leto kasneje je sodelovalo 21 držav, zmagale so ZDA, Kanada je osvojila drugo in Mehika tretje mesto (Pavlovič 2000, 19).

5. 2 Zgodovina košarke v Sloveniji

Pavlovič (2000) in Žibrat (1996) povzemata spomine telovadnega učitelja Cirila Hočevarja, ki trdi, da so košarko v Sloveniji začeli igrati že leta 1920. Vendar za uradno leto začetka velja leto 1939, ko naj bi jo v Slovenijo prinesli absolventi Višje šole za telesno vzgojo v Beogradu (Pavlovič 2000, 21). Razmere v tem času niso omogočale obstoja in razvoja košarke, zato je ta za nekaj časa zamrznil. Pravi razvoj se je začel po koncu druge svetovne vojne s profesorji telesne vzgoje Milošem Koscem, Adijem Klajčnikom, Božidarjem Mariničem, Alfonzom Ledinkom, Slavkom Kokotom in Jankom Prinčičem, ki so službovali na srednjih šolah in učili dijake nove športne igre (Pavlovič 2000, 28). Kot piše Pavlovič (2000, 28–34) so ti profesorji s svojimi »košarkarskimi prijemi« navdušili mladino in so tako s svojim delom zaslužni za nastanek košarkarskih središč po Sloveniji (Ljubljana, Murska Sobota, Lendava, Maribor, Celje in Postojna).

Z nastankom Fizkulturenega odbora Slovenije 3. junija 1945, ki se je kasneje preimenovalo v Fizkulturno zvezo Slovenije, so se pokazale nove možnosti za športna gibanja mladih. Z nastankom zveze se je začelo tudi prvo organizirano delo v košarki (Pavlovič 2000, 34, Žibrat, 1996, 17).

Organizacija dela je prinesla prve tekme najprej med srednješolci, kasneje tudi med ustanovljenimi klubi. Nastala so tekmovanja za slovenskega prvaka (prvi zaključni boji so potekali 17. avgusta 1946 na letnem telovadišču v Tivoliju), igrala se je prva mednarodna

tekma v Ljubljani 22. septembra 1947 med ljubljansko Enotnostjo in SK Železničar iz Bratislave. Leta 1948 je ljubljanski klub igral kvalifikacijske tekme v Skopju za vstop na državno prvenstvo Jugoslavije in zvezne lige (Pavlovič 2000, 34-49).

Naraščajoče navdušenje za košarko je pripeljalo Fizkulturno zvezo Slovenije do spoznanja, da je potrebno ustanoviti samostojno zvezo. Tako je 15. januarja 1950 v Ljubljani na Taboru potekala ustanovna skupščina Košarkarske zveze Slovenije (KZS), ki je postavila smernice za razvoj košarke (Pavlovič 2000, 77-79).

»O napredku slovenske košarke priča tudi podatek, da je leta 1950 v jugoslovanski reprezentanci, ki je nastopila na prvem svetovnem prvenstvu v Buenos Airesu, nastopil tudi prvi slovenski košarkar, Miro Amon, član ljubljanskega Železničarja« (Žibrat 1996, 24).

Vse do osamosvojitve Slovenije so slovenski košarkarji kot so Ivo Daneu, Peter Vilfan, Matjaž Tovornik, Jure Zdovc in drugi imeli vidno vlogo v jugoslovanski košarki, še posebej v reprezentančni košarki. Pomembno vlogo so igrali tudi slovenski košarkarski klubi, predvsem ljubljanska Olimpija, ki je osvajala naslove državnega prvaka ter začela igrati v evropskih pokalih.

V Sloveniji je 23. decembra 1990 potekal plebiscit o osamosvojitvi Slovenije, v katerem je velika večina, kar 88,2 odstotka prebivalstva, podprla samostojnost Slovenije. Športne zveze in športni delavci so se trudili vzpostaviti mednarodne odnose s športnimi organizacijami v Evropi in svetu, saj smo od takrat nastopali kot samostojna država s samostojnimi športnimi organi (Pavlovič 2000, 198). Tako je morala KZS narediti načrt k včlanitvi v mednarodno organizacijo FIBA, ki je bil uspešno izveden, saj je Slovenija 10. januarja 1992 v Münchnu tudi postala članica te organizacije (Pavlovič 2000, 199-200).

Slovenski klubski in reprezentančni košarki so se odprla vrata v Evropo, kar so s pridom izkoristili slovenski klubi, predvsem Union (Smelt) Olimpija in kasneje novomeška Krka, Kovinotehna Savinjska (Hopsi) Polzela, Pivovarna Laško ter druge. Slovenska košarka je vedno sodila in še sodi v sam evropski vrh, kar dokazujejo košarkarski klubi in košarkarji, ki nastopajo v majicah najboljših evropskih klubov kot tudi v NBA-ju. Z nastankom Jadranske lige, v kateri tekmujejo najboljše ekipe iz Slovenije, Hrvaške, Bosne, Srbije in Črne gore, se je raven prve slovenske košarkarske lige (danes UPC Telemach) precej znižala, posledično na tekme prihaja manj ljudi, manj je televizijskih prenosov in seveda sponzorjev (denarja).

Že nekaj časa »škripa« tudi v najtrofejnejšem slovenskem klubu Union Olimpija, ki si je »pridelal« 622 milijonov evrov dolga (Internetni vir 2).

V zadnjem času tako raven slovenske košarke ohranjajo rezultati naših ženskih in moških reprezentanc, od mlajših do članskih kategorij.

5. 3 Košarkarska reprezentanca Slovenije (člani)

Članstvo Slovenije v FIBI je omogočalo našim košarkarskim reprezentancam nastop na mednarodnih tekmah, zato je KZS le dva tedna po vstopu pripravila odmevno slovesnost ob ustanovitvi državnih reprezentanc na gradu Bogenšperk pri Litiji (Pavlovič 2000, 200).

Slovenska reprezentanca je prvo meddržavno tekmo odigrala 20. maja 1992 proti reprezentanci Hrvaške in izgubila. Že junija istega leta so slovenske košarkarje čakale kvalifikacijo za olimpijske igre v Barceloni. Reprezentanca je pod taktirko Zmaga Sagadina na enajstih tekmah dosegla sedem zmag in bila štirikrat poražena, premagala reprezentance kot so Italija in Nemčija, a na koncu ostala brez olimpijske vozovnice za en koš (Pavlovič 2000; 200-201).

Kvalifikacijski cikel za evropsko prvenstvo (EP) v Nemčiji leta 1993 je zaradi množice novih držav (po razpadu Sovjetske zveze in nekdanje Jugoslavije) potekal v poljskem Vroclavu, kjer se je Slovenija suvereno, s sedmimi zmagami na sedmih tekmah, uvrstila na prvenstvo stare celine. Pričakovanja so bila zato velika in Slovenija je doživela veliko razočaranje ob doseženem zadnjem mestu v skupini D in skupno 16. mesto na EP (Internetni vir 3).

Naslednje kvalifikacije je vodil Zmago Sagadin in se s samo enim porazom »z lahkoto« uvrstili na EP v Atenah 1995. Cilj je bila uvrstitev v četrtfinale, želja pa izboljšati uvrstitev s prejšnjega prvenstva (Pavlovič 2000, 203-204). A Slovenija je dosegla 12. mesto (Internetni vir 4).

Tretje kvalifikacije pod vodstvom Andreja Urlepa so se začele slabo, s tremi porazi, vendar se je Slovenija pobrala in se s sedmimi zmagami uvrstila na EP v Španiji 1997. To EP je bilo najslabše doslej, saj so naši košarkarji zmagali samo eno tekmo (Pavlovič 2000, 204-206).

KZS je vodenje slovenskega tabora zaupala Borisu Zrinskemu, ki je cikel kvalifikacij zaključil z enim porazom na desetih tekmah. Želja po boljšem uspehu na EP v Atenah 1999 je bila za to velika. Vendar je našim košarkarjem v zaključkih tekem zmanjkalo suverenosti in izgubili so odločilne tekme za napredovanje. Dosegli so 10. mesto (Pavlovič 2000, 206; (Internetni vir 4).

Tudi naslednji cikel kvalifikacij je vodil Boris Zrinski in se z dobrimi predstavami izkušenih igralcev na eni in mladih igralcev, željnih dokazovanja na drugi strani, ponovno uvrstil na EP v Turčiji 2001 (Internetni vir 5). Visoka pričakovanja so prinesla tudi veliko razočaranje ob osvojenem 15. mestu.

Na naslednjem evropskem prvenstvu leta 2003 na Švedskem je vajeti v svoje roke prevzel Slobodan Subotič. Slovenski košarkarji so prvič v zgodovini EP dobili uvodni boj in si z dobrimi igrami priigrali tekmo za vstop v četrtfinale, kjer pa so bili boljši Izraelci in Slovenija je tako ponovno ostala praznih rok ter se na koncu morala zadovoljiti z 11. mestom (Internetni vir 4 in internetni vir 6).

»Kdor čaka, dočaka« (Internetni vir 7). V sedmem poskusu je izbrani četi Aleša Pipana na EP v Srbiji in Črni gori uspela odmevnejša uvrstitev. Prvenstvo so končali na šestem mestu in si tako zagotovili uvrstitev na svetovno prvenstvo (SP) na Japonskem 2006 in EP v Španiji 2007. Vendar je kljub uspehu ostal grenak priokus, saj »so imeli Slovenci v prestolnici nekdanje skupne države na dlani še odmevnejšo uvrstitev« (Internetni vir 6). Tudi kvalifikacije in EP 2007 v Španiji je vodil Aleš Pipan, ki se je moral soočiti z mnogimi odpovedmi naših najboljših košarkarjev (Milič, Bečirovič, Udrih, Brezec...). Vendar je pomlajena reprezentanca v uvodnih tekmah pokazala neverjetno borbenost in homogenost na igrišču, kar je pripeljalo do prave evforije v javnosti. Košarkarji so v goreči želji po zgodovinskem uspehu pregoreli in izgubili četrtfinalno tekmo proti Grkom v razburljivem zaključku tekme. Razočaranje je bilo veliko tako med košarkarji kot slovensko športno javnostjo. Slovenija si je kljub »tragičnemu« porazu proti Grkom in Nemcem nato z zmago nad Francozi zagotovila vozovnico za predolimpijski turnir.

5. 4 Svetovno prvenstvo Japonska 2006

Svetovno prvenstvo se je odvijalo od 19. avgusta do 3. septembra 2006 na Japonskem. Na prvenstvu je sodelovalo 24 reprezentanc, prvič tudi slovenska.

Slovenija je SP začela v skupini D v japonskem mestu Sapiro in končala na tretjem mestu z zmagama nad ekipo Senegala in Portorika ter s tremi porazi proti Italiji, ZDA in Kitajski. Prve štiri ekipe iz štirih skupin so se uvrstile v osmino finala, kjer je Slovenijo čakala Turčija kot drugo uvrščeno ekipo skupine C. Izkazalo se je, da je Turčija premočan nasprotnik in Slovenija je svoje prvo SP končala na mestih od 9. do 17. (Internetni vir 8).

SP je zaslužno osvojila Španija, ki je bila v finalu boljša od Grkov; tretje mesto pa so po razočaranju v polfinalu dosegli igralci ZDA, ki so premagali Argentine (Internetni vir 9).

6 ANALIZA

6.1 Uvod

Za analizo bom uporabila metodo analize diskurza, zato naj v začetku razložim njen konstitutiven element – diskurz. Van Dijk (1997, 1-2) ga opredeli kot način uporabe jezika, ki zajema esencialne komponente *kdo uporablja jezik, kako, zakaj in kdaj*. S to opredelitvijo opiše tri glavne dimenzije diskurza: (a) uporaba jezika, (b) komunikacija prepričanj in (c) interakcija v družbeni situaciji. Ta opredelitev je splošna, van Dijk (1997, 4) pa omenja tudi bolj specifične tipe ali družbena področja uporabe jezika in diskurza, kot so na primer termini »politični diskurz«, »zdravstveni diskurz« itd.

Fairclough (2003, 214-215) pa govori o raznoterih opredelitvah. V splošnem pomenu je diskurz uporabljen za jezik (kot tudi na primer za vizualno podobo) kot del družbenega življenja, ki je dialektično povezan z drugimi elementi. Uporablja pa se tudi bolj specifično, različni diskurzi pomenijo različne načine reprezentacije pogledov na svet.

»Analiza diskurza se je uveljavila kot nekakšno krovno poimenovanje za preučevanje vsakršnih jezikovnih dogajanj na napovedni ravnini, predvsem pa odnosov znotraj pisanega ali govorjenega besedila in med njimi ter okoliščinami, v katerih nastane, in cilji, katerih izpolnitvi je namenjen« (Kovačič 1994, 5). Analiza diskurza je relativno nov pristop, ki se je začel razvijati v 60. letih prejšnjega stoletja, v mnogih disciplinah človeštva in družbenih vedah (van Dijk 1997, 24). Je hitro rastoča in razvijajoča se veda, ki v svojih analizah zajema številne akademske discipline, ki se med seboj močno razlikujejo (Schiffrin, Tannen in Hamilton 2001, 1). Prince (v Kovačič 1994, 5) pravi, da je analiza diskurza brez dvoma eden izmed najpogosteje uporabljenih in najbolj ohlapno definiranih izrazov.

Četudi bi lahko naredili avtonomne razprave o nekaterih vidikih jezika, diskurz ne more biti zadovoljivo analiziran v vakuumu, bodisi kontekstualno ali metodološko. Analitiki diskurza morajo poiskati zatočišče v ugotovitvah in metodah drugih (sub)disciplin, sicer ne moremo govoriti o diskurzivni analizi (Lakoff v Schiffrin, Tannen in Hamilton 2001, 200). Je torej izrazito interdisciplinarna disciplina.

Fairclough (2003, 2) pravi, da njegov pristop k analizi diskurza temelji na predpostavki, da je jezik nepogrešljiv del družbenega življenja, ki je dialektično povezan z

drugimi elementi družbenega življenja, zato morajo družbene analize in raziskave vedno vzeti v ozir jezik.

Van Dijk (1997, 23-25) in Fairclough (2003, 2-3) govorita o različnih tipih oz. različicah diskurzivne analize. Pomembnejša delitev je na tiste, ki vključujejo izčrpno analizo besedila oz. teksta in tiste, ki je ne vključujejo (Fairclough 2003, 2). Tekst pa ima zelo širok pomen, lahko je to nakupovalni listek, časopisni članek, e-pošta, prepisi pogovorov in intervjujev, kot tudi televizijski programi in spletne strani, ki poleg besedila zajemajo še vizualne podobe in zvočne efekte.

Potrebno je poudariti, da je analiza besedila bistven del analize diskurza, vendar analiza diskurza ni samo lingvistična analiza besedila. Tudi analiza besedila ni samo lingvistična analiza, temveč zahteva »interdiskurzivno analizo« – tekst je potrebno pogledati v terminih drugih diskurzov, žanrov in stilov (Fairclough 2003, 2). Fairclough (2003, 5) še poudarja, da je potrebno dati poudarek odnosu med jezikom in drugimi elementi ter pogledi družbenega življenja in da je njegov pristop k lingvistični analizi teksta vedno orientiran k družbenemu položaju besedila. Ali kot pravi van Dijk (1997, 3), so študije diskurza o besedilu v »kontekstu«, kar pomeni, da je potrebno upoštevati druge karakteristike družbene situacije, ki lahko sistematično vplivajo na besedilo.

Pomembna karakteristika besedila kot elementa družbenega dogodka je, da lahko ima vzročne posledice, tj. da prinaša spremembe. Neposredno lahko vpliva na spremembo našega znanja, vedenja, naših prepričanj, vrednot itd. (Fairclough 2003, 8). Pomembno vlogo igrajo tudi tvorci besedila oz. »družbeni agenti«, kot jih imenuje Fairclough (2003, 22), ki so družbeno umeščeni.

6. 1 Kritična diskurzivna analiza (KDA)

Kritična diskurzivna analiza (KDA) se je razvila »kot odgovor na tradicionalno ločitev disciplin med jezikoslovjem, ki se osredotoča na mikro analizo besedila in interakcije, in drugimi družboslovnimi vedami, ki analizirajo družbene probleme na makro ravni (kot na primer sociologija, politologija, komunikologija). KDA skuša z empirično jezikovno analizo prispevati k razreševanju družboslovnih vprašanj. V nasprotju z jezikoslovci, ki svoja

raziskovalna vprašanja definirajo znotraj svojega disciplinarnega okvira, KDA obravnava širša družboslovna vprašanja in ugotavlja, kako se družbene spremembe kažejo na mikro ravni teksta in interaktivnih dogodkov« (Erjavec in Poler Kovačič 2007, 41).

KDA smatra jezik kot družbeno prakso in daje v ozir kontekst jezikovne uporabe kot odločilen element (Wodak in Meyer, 2002, 1). Kritična analiza diskurza se ne osredotoča zgolj na tekst, pisan ali govorjeni, kot svoj objekt raziskave, temveč v svoji »kritičnosti« zahteva teoretiziranje in deskripcijo tako družbenih procesov kot struktur, ki povzročajo produkcijo teksta kot upoštevanje, da posamezniki ali skupine kot družbeni subjekti oblikujejo pomen s svojo interakcijo v tekst (Wodak in Meyer 2002, 2-3).

Van Dijk (v Wodak in Meyer, 2002, 96) pravi, da KDA ni ne metoda ne teorija, ki jo lahko preprosto uporabimo za družbene probleme. Temveč je lahko vodena ali združena s katerim koli pristopom ali subdisciplino v človeštvu in družbenih vedah. Zato mora biti bistveno raznolika in multidisciplinarna.

Po Faircloughu je KDA tako teorija kot metoda – »ali prej kot teoretična perspektiva o jeziku ali natančneje o semiotiki (kar vsebuje »slikovni jezik, »telesno govorico« itd.) kot elementu ali trenutku materialnega družbenega procesa, ki omogoča analizo jezika ali semiotike znotraj širše analize družbenih procesov. Nadalje, je teorija ali metoda, ki je v dialoškem odnosu z drugimi družbenimi teorijami in metodami, ki bi se morale združiti bolj v »transdisciplinarnem« kot samo »interdisciplinarnem« smislu, kar pomeni, da lahko določena združitev v določenem pogledu povzroči razvoj teorije ali metode kot posledico povezave med različnimi teorijami in metodami. Povedano drugače, vsaka teorija bi morala biti odprta teoretični logiki druge, v smislu, da lahko pride do transformacije med njima« (Wodak in Meyer, 2002, 121-122).

Po Faircloughu (v Erjavec in Poler Kovačič 2007, 44) lahko vsak diskurziven dogodek analiziramo na treh ravneh kot:

- zapisan ali govorjen tekst,
- diskurzivno prakso, ki vključuje produkcijo in interpretacijo ali recepcijo teksta, in
- družbeno prakso.

»Analiza teksta izhaja iz predpostavke o večfunkcijski naravi teksta in sistemski obravnavi teksta kot celote. Fairclough pravi, da jezik in tekst sočasno delujeta (1) pomensko v reprezentaciji izkušenj in sveta, (2) pomensko v konstituiranju družbene interakcije med

udeleženci diskurza in (3) tekstualno v povezovanju teksta s kontekstom« (Erjavec in Poler Kovačič 2007, 44).

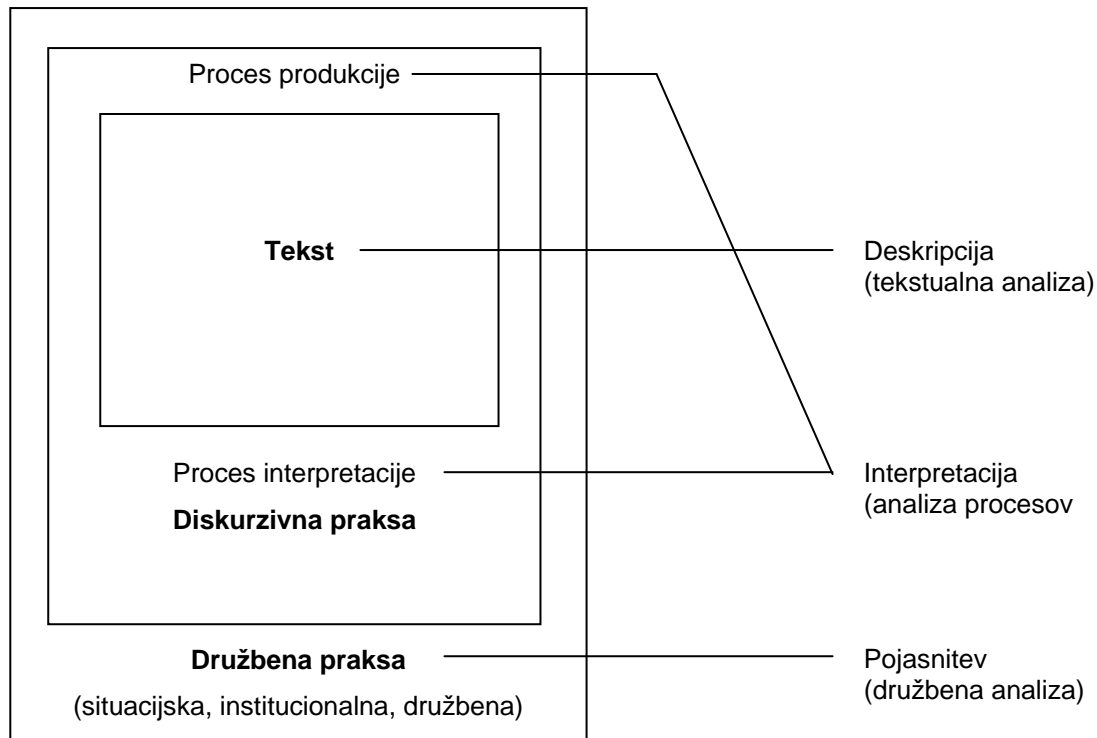
Vsak vidik tekstualne vsebine je torej rezultat izbire; »tj. izbira uporabe določenega opisa osebe, dogodka ali procesa; izbira oblikovanja določene povedi; izbira vključitve določenega dejstva, mnenja, argumenta in ne kakega drugega« (ibid.).

Vendar tekstualna analiza ne vključuje le jezikovne analize, kar za Fairclougha pomeni fonologijo, slovnico, besedišče, semantiko, pa tudi nadstavni vidik – kohezivnost, ampak tudi analizo funkcije, ki ji služi vsak element v trenutku uporabe (Erjavec in Poler Kovačič 2007, 45).

Analiza diskurza kot diskurzivne prakse je analiza povezave med tekstem in družbeno prakso. Vključuje proces produkcije, distribucije in interpretacije« (Erjavec in Poler Kovačič 2007, 45).

»Analiza družbene prakse kot analiza družbe skuša pojasniti ugotovitve tekstualne analize na makro družbeni ravni« (Erjavec in Poler Kovačič 2007, 47).

6.1 1: Model diskurzivne analize (v Erjavec in Poler Kovačič 2007, 49)

6. 2 Potek analize

S pomočjo diskurzivne analize bom analizirala pojavljanje nacionalizma, diskriminacije in moškosti v novinarskih prispevkih o slovenski košarkarski reprezentanci v času SP, v kar so zajete tudi objave pred in po prvenstvu. V analizo bom vključila članke objavljene v časnikih Ekipa, Dnevnik in Delo, na spletni strani RTV Slovenija ter Košarkarske zveze Slovenije.

Članke, ki jih bom analizirala, je težko klasificirati v točno določene novinarske vrste ali žanre⁷, saj prihaja v posameznem članku do njihovega prepletanja. Kot pravi Fairclough (2003, 216): »besedilo nikoli ni preprosto 'v' žanru. Teksti pogosto mešajo oziroma križajo različne žanre. Ravno mešanje žanrov je vidik interdiskurzivnosti besedila [...]«.

V obravnavanih besedilih prihaja do mešanja med poročilom in komentarjem. Najpogosteje gre za »komentatorsko poročilo«, kot ga opredeli Koširjeva (1988, 77). To pomeni, da se to od običajnega poročila, ki v kronološkem ali pomembnostnem redu poroča o poteku različnih sestankov, srečanj itd., razlikuje po tem, da poleg informativne funkcije, ki je dominantna, opravlja še komentatorsko. V obravnavanih prispevkih lahko zasledimo čisti komentar, predvsem s strani košarkarskih »strokovnjakov« oz. košarkarskih legend, pa čeprav je košarkarska tekma manjši dogodek z manjšim številom prvin. Pogosto pa vključujejo tudi žanre pogovorne vrste, kot sta izjava in intervju.

6. 2. 1 Primesi nacionalizma v medijskem poročanju

Preden se lotim konkretne diskurzivne analize medijskih prispevkov, moram natančneje razložiti pojem »nacionalizem«.

Zapisati enotno definicijo nacionalizma je nemogoče, o čemer govori tudi Anderson, v svojem delu *Zamišljene skupnosti*. Pravi namreč, da so »dejstva morda jasna, njihova razlaga pa ostaja predmet daljnosežnih razprav« (Anderson 1998, 11). Dalje pravi, da je kljub ogromnim vplivom nacionalizma na sodobni svet, prepričljivih teorij o njem sumljivo malo.

---

⁷ Novinarski žanr je tip novinarskega diskurza, za katerega je značilna določena tipična forma, v kateri je upovedana določena snov (predmet), ki je tipsko strukturirana in izražena z zanjo tipičnimi jezikovnimi sredstvi. Vrsta je družina žanrov, ki imajo določene skupne lastnosti, ki jih druga družina nima. Zvrst pa pomeni razširjeno družino, v kateri se družijo posamezne družine – vrste, za katere je značilna skupna dominantna (Košir 1988, 31- 32).

»Benedict Anderson je uveljavil tezo o zamišljeni skupnosti, ki omogoča identifikacijo posameznika s skupino ljudi, ki jih sploh ne pozna, si jih pa predstavlja« (Starc 2003a, 21). Pri nastajanju nacionalne zavesti odločilno vlogo odigrajo mediji (Kovač idr. 2005, 7). »Če drži, da je razvoj tiska kot blaga splošne potrošnje ključ do oblikovanja povsem novega pogleda na hkratnost, smo se s tem znašli na točki, ko so postale mogoče skupnosti »horizontalno-posvetnega, časovno transverzalnega« tipa (Anderson 1998, 47). »Mediji so omogočali sočasno širjenje idej med ogromnim številom ljudi, kar je omogočilo razvoj ideje hkratnosti dogajanja, ki je presegla meje neposrednega človeškega izkustva. Ljudje so se začeli zavedati sočasnosti bivanja z drugimi ljudmi, ki živijo na drugem mestu, in izoblikovala se je ideja o politični skupnosti, ki je ni mogoče objeti s pogledom, a jo združuje skupna vednost o svetu« (Starc 2003a, 58). Z nastankom nacionalne države so ljudje postali nacionalni subjekti. »Izoblikovali so se mehanizmi, s katerimi so se lahko vzpostavili kot državljani – podvrgli so se nacionalističnemu diskurzu, ki jih je konstituiral kot skupnost istovrstnih subjektov. Med ljudmi vseskozi obstaja praksa razlikovanja ali izključevanja, s katero se pripadniki določene skupine poistovetijo s svojo skupino, vendar pa mora za to obstajati še neka druga skupina, ki je »drugačna«. Brez nekoga drugega, ki je »zunaj«, namreč ni mogoče postaviti kriterijev oziroma vzpostaviti vednosti, ki bi »nas« ohranila znotraj. Pri tem pa ne gre za ontološki, temveč za ideološki mehanizem. Ker se v medijih to razlikovanje pojavlja kot naravno in ne kot ideološko, občinstvo vanj redko podvomi. Ta diskurz pa ima veliko moč, saj izključevanje deluje, ne da bi ga bilo treba posebej izpostaviti [...] Medijski teksti z uporabo besede »mi« povežejo ljudi v skupnost, na drugi strani pa nekoga izključijo.« (Erjavec in Poler Kovačič 2007, 29-30). Pogosto pa tiste »druge« označujemo z nacionalnimi stereotipi, ki naj bi zanje veljali.

In ravno šport je eden izmed najbolj opaznih oblik nacionalne kolektivne identitete. Šport je »področje, na katerem se nacionalna čustva smejo izražati neposredno in neprikrito« (Kovač idr. 2005, 7). »Velika mednarodna tekmovanja, kot so olimpijske igre, so novo nastalim nacionalnim državam omogočale »vojno minus streljanje«, kot je to označil Orwell. Na prizoriščih športnih tekmovanj nenehno vlada občutek spopada med različnimi skupinami ljudi, pa naj gre za nacionalne, klubske, generacijske ali katerekoli druge oblike pripadnosti. Vedno se vzpostavi mehanizem ločevanja na Nas in Druge, ki športnikovo telo postavi v funkcijo orožja, telesa gledalcev pa v funkcijo vojskujočih se strani« (Starc 2003a, 59). Šport

in nacionalizem delujeta kot neločljivo povezana celota, zaradi česar sodobnega športa brez njegove nacionalne komponente ni mogoče obravnavati (Kovač idr. 2005, 13).

Tudi v slovenskem prostoru je šport igral pomembno vlogo v oblikovanju zavedanja nacionalne zavesti. Pomembno je sokolsko gimnastično gibanje, ki »je s svojim političnim udejstvovanjem delovalo kot jedro nastajajočih slovanskih nacionalizmov« (Starc 2003a, 59). Slovenski Južni Sokol je tako prišel v navzkriž z avstro-ogrsko oblastjo, ki je po dveh letih delovanja Južnega Sokola, tega leta 1865 prepovedala. A je bila kmalu ustanovljena Slovenska sokolska zveza, ki je delovala vse do ustanovitve Jugoslovanske sokolske zveze (Starc 2003a, 60). Tudi v času skupne države so slovenski športniki dosegali vrhunske rezultate in prispevali k udejstvovanju jugoslovanskega diskurza, ki pa se je začel krhati in oblikoval se je homogen diskurz slovenstva, kar se je kazalo v medijskem poročanju o rezultatih športnikov. Ni se več uporabljala besedna zveza »mi vsi«, temveč so se Slovenci implicitno izločili od Jugoslovancev (Starc 2003a, 71). V obdobju osamosvajanja Slovenije je predvsem smučanje igralo najvidnejšo vlogo v oblikovanju slovenske nacionalne identitete, saj je veljal mit, da je smučanje slovenski šport, saj zahteva disciplino, delavnost, pogum. Medtem ko je nogomet veljal za izrazito balkanski šport, ki ga Slovenci nikoli ne bomo znali igrati. Vendar se je to kmalu obrnilo, leta 2000 se je slovenska nogometna reprezentanca uspela kvalificirati na Euro2000, slovenske smučarje in smučarke pa so začeli premagovati tekmovalci iz drugih republik nekdanje Jugoslavije. »Mit o smučarski nesposobnosti ostalih jugoslovanskih narodov se je zamajal, a vendarle ni padel« (Starc 2003a, 75). To je bilo predvsem razvidno v komentarjih naših novinarjev, ki so poudarjali, da sta Kostelićeva (Janica in Ivica) podvržena večji količini treningov kot naši smučarji, da sta produkt slovenske šole smučanja, ker je njun trener od rane mladosti Celjan Vincencij Jovan in podobno. Nasprotno pa se je zgodilo z nogometom, ki se je iz svoje nemoralne in balkanske oblike pretvoril v diametralno vlogo – nogometaši so bili reprezentirani kot delavni, tovariški, pogumni, disciplinirani (Kovač idr. 2003, 21). Nogometna pravljica »je začela oblikovati miselnost, da je nogomet »pravi slovenski nacionalni šport«. Navijaško geslo »Kdor ne skače ni Sloven'c«⁸ je postalo simbol združene nacije, ki se lahko kosa z vsemi ostalimi nacijami – tudi z bivšimi jugoslovanskimi. V procesu strukturalne anamneze so bile pozabljene pogoste

---

⁸ a. Diskriminacija invalidov oziroma vseh, ki ne morejo fizično skakati.

b. Kaj pa Neslovenci s slovenskim državljanstvom?

pretekle kritike, da v slovenski reprezentanci igrajo večinoma Neslovenci. Njihov izvor je postal nepomemben, ker jim je bil priznan prostor znotraj državotvornega diskurza – postali so del zamišljene skupnosti, kar ponazarja tudi izjava predsednika Republike Slovenije ob vrnitvi reprezentance z evropskega prvenstva: "V teh težavnih časih ste s tovarštvom in moralo združili ljudi"« (Starc 2003a, 77). Tako lahko ugotovimo, da »se (slovenska) nacionalna identiteta ne bo izgubila, zagotovo pa se bo spreminjala, vključevala nove značilnosti in zavračala nekatere stare [...]« (Kovač idr. 2005, 220).

Na večja mednarodna tekmovanja ali olimpijske igre se športniki odpravijo v enakih oblačilih, z nacionalnim grbom na prsih, zaigrajo se nacionalne himne, na drogu plapolajo nacionalne zastave. »Osnovni učinek takšne ritualne forme športa je začasna fiksacija pomena. Ob zmagi slovenskega moštva se namreč nacionalna identiteta slovenskega gledalca začasno utrdi. V trenutku, ko v katarzi zakriči, "Kdor ne skače, ni Slovec", brez trohice dvoma čuti, kdo je« (Kovač idr. 2005, 20).

V raziskavi *Šport in nacionalna identifikacija Slovencev*, ki so jo leta 2005 objavili Marjeta Kovač, Mojca Doupona-Topič in Gregor Starc, v kateri so ugotavljali vlogo športa pri oblikovanju nacionalne identitete, so prišli med drugim do zaključka, da »pri konkretnih dogodkih, ki ljudi navdajajo s ponosom, so prav vrhunski rezultati naših športnikov najpomembnejši oblikovalec nacionalnega identifikacijskega zaznavanja Slovencev« (Kovač idr. 2005, 221). Dalje tudi ugotavljajo, »da imajo vrhunski športni rezultati v določenih športih bistveno večji pomen od drugih pri vplivu na prepoznavnost Slovenije v Evropi in svetu, oblikovanje nacionalne identitete in razvoj slovenskega športa. V raziskavi so spraševali tudi o tem, kateri vrhunski rezultati vplivajo na nacionalno identiteto in pri tem ugotovili, da javnost največjo veljavo daje košarki in atletiki (Kovač idr. 2005, 209-210), kar pa je morda razumljivo, glede na to, da sta »atletika in košarka v Sloveniji na vseh ravneh tekmovalnih sistemov zelo razširjeni, v obdobju slovenske samostojnosti pa sta tudi po rezultatih med najuspešnejšimi« (ibid. 207).

»Kolektivni športi, tako na klubski kot na reprezentančni ravni, so od osamosvojitve naprej v nenehnem vzponu. Kljub precej manjši moči kolektivnega apela na nacionalno identifikacijo je, zaradi majhnosti slovenskega medijskega prostora in polja množične kulture, skoraj vsaka mednarodna tekma v igrah z žogo postala nacionalnega pomena« (Lazar 2003, 54).

Pomembnejša ugotovitev za pričujoče diplomsko delo v omenjeni raziskavi je, da je slovenska javnost zelo ponosna, »če slovenska košarkarska reprezentanca ali slovenski košarkarski klubi dosegajo vrhunske dosežke« (Kovač idr. 2005, 210), kar pomeni, da lahko trdimo, da je uvrstitev slovenske košarkarske reprezentance na SP imela vpliv na slovenski nacionalni ponos. Sploh če se zavedamo, da so »/i/znajdeni športni obredi (olimpijske igre, Tour de France, svetovno prvenstvo itd.) pripomogli posameznikom, da so se zavedli svojega članstva v nacionalni državi« (Pušnik 1999, 802).

Slovensko košarkarsko reprezentanco je na SP na Japonskem zastopalo dvanajst košarkarjev, od tega jih je bilo šest tako imenovanih Neslovencev. Kar pet izmed njih so bili nosilci igre slovenske reprezentance. Pa vendar, kot je bil primer s člani slovenske nogometne reprezentance, je tudi njihov izvor postal nepomemben, postali so del zamišljene skupnosti Slovencev (Starc 2003b, 924). Čeprav v poročanju o slovenski košarkarski reprezentanci v času SP v večini primerov ne gre za sovražni nacionalistični diskurz, kot je to značilno v poročanju o tekmah slovenskih reprezentanc ali klubov s predstavniki nekdanje skupne države, pa se vendar tudi tukaj »s pomočjo tekstov pri posameznikih aktivirajo občutenje oziroma pripadnost točno določeni nacionalni skupnosti ali suvereni državi« (Pušnik 1999, 796).

O pomembnosti SP priča tudi dejstvo, da so se košarkarji in vodstvo na pot odpravili v enakih majicah in hlačah, na katerih je za slovensko javnost jasno razvidno od kod prihajajo, saj imajo našitke logotipa KZS – košarkarsko žogo ovito v slovensko zastavo. Prav tako so košarkarji na igrišču oblečeni v drese nacionalnih barv s slovenskim grbom. Pred vsako tekmo so igrali slovensko himno. Vse to so simboli, s katerimi se predstavljajo nacije in so značilne za sodoben šport.

V pripravljalnem obdobju mediji povečujejo košarkarsko reprezentanco, pri čemer je v ospredju pozitivna predstavitev košarkarjev. O tem v prvi vrsti pričajo že sami naslovi: tako so med drugim v slovenskem športnem časniku Ekipa zapisali »Poleteli po kolajne« (Ekipa 2006a, 15), »Strah ostal v Beogradu« (Ekipa 2006b, 14), na spletni strani RTV Slovenija »Smo v ožjem krogu favoritov!« (T.O., 2006a). Pisanje o reprezentanci vključuje tudi poudarjanje odličnih rezultatov posameznikov na mednarodni košarkarski sceni, kar prispeva k pozitivni predstavitvi države preko športnika ali kot pravi George Orwell (v Pušnik 1999, 802): »Šport je postal izraz nacionalne borbe, športniki pa predstavniki svoje nacije«. Izrazito

se poudarja, da naši košarkarji igrajo v najmočnejši ligi na svetu, ligi NBA: »Imamo kar pet košarkarjev iz lige NBA« izpostavi Peter Vilfan (2006a, 15), v članku »Milič ima več izkušenj kot kilogramov« objavljenem v časniku Ekipa, pri tem pa ne omeni, da je na primer Beno Udrih, član San Antonio Spurs v zanj slabi sezoni 2005/06 igral le na 54 tekmah, čeprav jih je njegovo moštvo odigralo 80, pa še to s povprečno minutažo 10, 4 minute na tekmo. Sezona 2005/06 je bila, razen za Primoža Brezca, za slovenske reprezentante slaba. Tudi v članku »Sašo in Beno sta moštvu prinesla dodano vrednost« (Volarič 2006, 17) poudarjajo kakovost: »Štiriletno obdobje pri Panathinaikosu, pa tudi letošnja selitev k Barceloni sta Jako Lakoviča naučila, da mora stremeti k vrhu. Zato ni čudno, da si je kot eden najbolj cenjenih organizatorjev igre na evropski košarkarski sceni visoko zastavil tudi ambicije v izbrani vrsti [...]«. Vse to bralca navdaja s ponosom in okrepi njegovo nacionalno zavest, hkrati pa vzbuja navdušenje in povečuje pričakovanja javnosti. Po drugi strani pa uspešni športniki le še potrjujejo tezo, da Slovenci sebe vidimo kot športni narod (Kovač idr. 2005).

Nacionalizem je »manj zaznamovan s ponavljanjem nacionalnih obredov in ritualov (npr. državni prazniki) kot pa z vzpostavljanjem situacije, v kateri se nacionalna identiteta pojavlja kot nekaj najbolj naravnega in samoumevnega in je faktilčno neločljiva od svoje subjektivnosti« (Balibar v Volčič 2008, 49). Na uradni strani KZS v tem duhu opisujejo pripravljani turnir Alpos v Mariboru, ki ga je osvojila Slovenija. V članku »Za začetek osmešili Libanonce« (Avanzo 2006a) v vodilu zapišejo, da je »slovenska moška članska reprezentanca kar s 114:53 ugnala nemočne libanonske košarkarje. Ti so bili tokrat povsem nedorasel tekmeč«. Podobno je zapisan tudi članek »Tudi Venezuelci nedorasel tekmeč« (Avanzo 2006b).

Ker opažam, da je poročanje o košarkarski reprezentanci prežeto z nacionalizmom tako pred, med in po prvenstvu, sem se odločila, da bom natančneje analizirala le poročanje v času prvenstva. Ob koncu pa se bom dotaknila le še dogajanja po prvenstvu, saj želim ugotoviti, kako neuspeh slovenske reprezentance vpliva na uporabo nacionalističnih simbolov v poročanju, saj so neuspehi pogosto obsojani kot izdaja.

Na svoji prvi tekmi na svetovnih prvenstvih je Slovenija premagala Senegal z rezultatom 96:79. Tekma je bila odigrana na soboto, zato časniki tekmi niso posvečali

posebne pozornosti, posledično tudi dejstvu, da so že naslednji dan igrali tekmo z Italijani. Na spletni strani KZS so članek o zmagi nad ekipo Senegala naslovili »Za začetek opravili z Afričani« (Avanzo 2006c) in v uvodniku zapisali, da so »izbranci selektorja Aleša Pipana zlahka, s 96:79, opravili z izbrano vrsto Senegala«. Slovensko prevlado na tej tekmi proti »Drugim«, ekipi Senegala, novinar opiše še z besedami: »/Š/e preden so se Senegalci dodobra spotili, že so jim naši pokazali, da z njimi ne bo šale«. Z uporabo zaimka *naši* avtor le še bolj poudari pripadnost, saj je povsem razvidno, da so naši Slovenci. Tudi v časniku Dnevnik so v članku »Afričani ubiti s trojkami« (Istenič 2006a, 19) zapisali, da je bila »Slovenija proti Senegalalu prepričljiva«. V članku zasledimo tudi izjavo slovenskega reprezentanta Sanija Bečiroviča, ki pravi, »da smo pripravljene na tako prvenstvo kot je svetovno prvenstvo« in novinarjev povzetek izjave igralca Senegala, Mamadoua N'Diaye, »da je Slovenija v neki drugi košarkarski dimenziji«. Obe izjavi, če ju razumemo v nacionalističnem kontekstu, poudarjata nadvlado Slovenije. K temu pa še dodatno pripomore fotografija članka, na kateri Primož Brezec kraljuje pod košem, okoli njega nemočni igralci Senegala, pod sliko pa pripis: »Slovenski center Primož Brezec je polnil koš Senegalcev, čeprav so na njem viseli po trije košarkarji iz Afrike naenkrat.« Podobno je s fotografijo na spletni strani KZS, ki prikazuje Boštjana Nachbarja, ki dominira v igri pod obročem – fotograf je zanimivo ujel v objektiv izraz Nachbarja na obrazu, ki je zmagoslavno bojevniški, okoli njega pa se borita dva nemočna, a visokorasla temnopolta košarkarja.

Slovenska košarkarska reprezentanca je drugo tekmo proti Italiji izgubila s štirimi točkami razlike, 76:80. V članku časnika Ekipa »Nič več stranke« (Ekipa 2006c, 15) ugotovimo, da so novinarji našim zahodnim sosedom po štirih zaporednih zmagah v zadnjih medsebojnih obračunih, nadeli ime »stalne stranke«. V uvodu novinar pove, da »podobno kot proti Senegalalu, je slovenska vrsta tudi proti Italiji srečanje začela odlično«, saj »Italijani ob agresivnem pokrivanju niso prihajali do izdelanih metov, tako da je prednost rasla iz minute v minuto«. Ker vemo, da je obramba garaško delo, odlični začetek niti ni presenetljiv, saj obstaja stereotipna predstava o »garaških« Slovencih. A kljub temu Slovenija tekme ni dobila, krvnik tega pa je italijanski košarkar Belinelli, ki izjavi: »Resnično sem odigral odlično tekmo«, saj je zadeval trojke »prek rok slovenskih branilcev«, s čimer novinar do neke mere opraviči poraz Slovenije. Medtem pa je članek v Dnevniku »Italija zamajala cilje« (Istenič 2006b, 20) bolj negativno nastrojen do Italije. »Sloveniji ni pomagalo, da je imela Italijo v

prvem polčasu že v čepečem položaju in nekaj minut pred koncem še vedno precej zamajano«. Nastrojenost se v prvi vrsti kaže v opisovanju, kako se je junak tekme Marco Belinelli obnašal pri dajanju izjave, »po vsakem stavku je tlesknil z jezikom, kot da nagovarja hrčka k zimskemu spanju«. Poraz reprezentance se opravičuje z okoliščinami kot so odlična igra nasprotnika – pa ravno danes! – in celo z otročjim iskanjem njegovih napak.

Tretja tekma proti košarkarjem ZDA je imela za Slovenijo prestižen pomen, saj slovenski košarkarji igrajo proti najmočnejši ekipi na svetu. To je bilo opaziti tudi v slovenskih medijih, ki so tekmo opisovali kot »nagrada ekshibicija« (Brozovič 2006a, 16), »spektakel za Slovenijo« (Ekipa 2006č, 14), »zgodovinska tekma« (Istenič 2006c, 21). Kljub napajanju nacionalnega ponosa, pa novinarji postavljajo Slovenijo v inferiorni položaj nasproti ZDA, saj naj bi imela tekma »status revijalne«, »ameriški zvezdniki so namreč še naprej absolutni favoriti za naslov svetovnega prvaka, tako da mnogi menijo, da bo že poraz, nižji od 20 točk, za Slovenijo uspeh (Brozovič 2006a, 16). Slovenija je tekmo res izgubila, z rezultatom 95:114, kar so novinarji pospremili s stavkom: »Nismo se osramotili« (Ekipa 2006d, 15), slovenske nasprotnike pa opisovali kot »zunajzemeljske«, kar so podkrepili tudi s fotografijami - v Dnevniku (Istenič 2006č, 22) je tako fotografija LeBrona Jamesa v atraktivnem zabijanju.

V četrtem krogu prvenstva se je slovenska članska košarkarska reprezentanca pomerila z ekipo Portorika in jo premagala z rezultatom 90:82. Zmaga je ponovno navdahnila novinarje, ki so v svojem pisanju znova povelečevali Slovenijo v primerjavi s slovenskimi nasprotniki. V Delovem članku »Lakovič ohromil Arroya in zadeval kot za stavo« (Brozovič 2006b, 10) so v uvodniku zapisali: »Portoriški košarkarji že od nekdaj slovijo po neustrašnem, predrznem značaju, ki po potrebi vključuje tudi umazane poteze. Zato je bržkone dobro, da merjenje z njimi ni odločalo o usodi slovenskih reprezentantov na SP. Ti so vedeli, da jim zmaga še ne zagotavlja osmine finala, zato so lahko igrali za odtenek bolj sproščeno in v prvem polčasu celo vrhunsko«. V članku novinar ponovno izpostavi svojo pripadnost s svojilnim pridevniškim zaimkom »*Naši* košarkarji se na Japonskem odlikujejo z dvema značilnostima. Z odličnim skokom, s katerim so prekosili vse štiri prve tekmece, in s silovitimi uvodnimi juriši«. Tudi novinar Dnevnika v članku »Zmagovita uvertura Slovenije« (Istenič 2006d, 20) ne skopari s hvalo: »Bliskovite napadalne akcije, mirne roke in čvrste noge v obrambi so slovenske košarkarje v uvodnih minutah pripeljale do visokega vodstva,

pozneje pa tudi do druge zmage na prvenstvu«. Novinar zapiše tudi: »Selektor Portorika Julio Toro je v špansko zveneči angleščini priznal: 'Slovenija je z odličnim začetkom, v katerem je zadevala in bila močna v obrambi, tekmo že uvodoma vzela v svoje roke. Izgubili smo veliko moči v lovljenju visoke razlike, tako da nam ni uspelo priti povsem blizu'«. Ravno to »priznanje Drugega« ima večjo veljavo, saj se s tem potrdi slovenska veličina.

Peto in šesto tekmo so reprezentanti izgubili. Po porazu s Kitajsko, se je po zmagi Italije nad Portorikom slovenska reprezentanca sicer uvrstila v osmino finala, kjer pa je v zaključku tekme izgubila s Turčijo.

Poraz s Kitajsko so novinarji opravičili z dejstvom, da so se Slovenci s pomočjo italijanske zmage uvrstili v zeleno osmino finala: »Najprej neskončna smola, nato tako velika sreča« so zapisali v Dnevniku (Istenič 2006e, 12). Medtem ko je novinar Dela (Brozovič 2006c, 20) zapisal: »»Bolje se je roditi spodaj brez kot brez sreče. Kajti če imaš srečo, ti bo v hlačah zagotovo nekaj zraslo,« pravi star gostilniški rek, ki so se ga v minulih letih pogosto spomnili tudi slovenski košarkarski reprezentanti. Če je bilo le možno, da bi se stvari zapletle v njihovo škodo, so se pač vedno brez izjeme. Včeraj pa je le prišlo do čudežnega zasuka«. V časniku Ekipa (2006e, 12) pa novinar implicitno navede izjavo Nachbarja, v kateri slednji povzame svoj pogovor z Yao Mingom, najbolj znanim kitajskim košarkarjem: »[...] Samo smejal se je in nato rekel, da je Kitajska velika država, Slovenija pa majhna. Samo prikimal sem mu lahko, saj to pove vse.« S tem se opravičuje poraz, saj se ob porazih razloge išče drugje. »Kajti takrat, ko izgubimo, so lahko krivi sodniki, okoliščine ali alkoholiščine, lahko so krivi bogovi, ali pa preprosto sreča, ki nam bojda ni bila mila« (Kuzmič 2004). Tudi na tej tekmi ni šlo brez obtoževanja sodnikov: »Po nori trojki Shipenga Wanga v zadnji sekundi je Jaka Lakovič, ki je bil ob njem, besno napadel sodniško trojico, saj je zagotovo tudi eden od njih videl, da je Kitajec pred metom naredil korake« (Ekipa 2006f, 14). Zanimive pa so zahvale Italiji po zmagi nad Portorikom, ki so Slovenijo pripeljale v nadaljevanje prvenstva. Naslovi »Hvala, Italija!« (Ekipa 2006g, 14) in »»Azzuri« dali priložnost in namig, naj jo izkoristimo« (Brozovič 2006c, 20) niso nacionalistično negativno nastrojeni proti sosedom.

Poraz s Turčijo in konec tekmovanja Slovenije na SP je bilo za mnoge razočaranje, kar odkrito zapiše novinar Dela in stvari ne olepšuje. Nezadovoljstvo pokaže tudi Dnevnikov novinar Istenič (2006f, 18), ki pa celotno situacijo omili z Nesterovićevo izjavo: »Nismo

košarkarska velesila in s tem se bomo morali sprijazniti. Smo pa naslednjim generacijam pustili dejstvo, da smo bili na svetovnem prvenstvu. Na njih je, da še to nadgradijo«.

Po končanem SP se je govorilo o grenkem priokusu, ki je ostal ob zavedanju, da bi lahko naredili več. Nesterović (v Ekipi 2006h, 15) je mnenja, da sreča v ključnih trenutkih ni bila na strani slovenske reprezentance: »Ko je Italija premagala Portoriko, so vsi govorili, da smo imeli srečo. Toda ali ni imela sreče že Kitajska, da nas je premagala? Je bila boljši nasprotnik? Trojko so zadeli v zadnji sekundi iz nemogočega položaja«. Slabe predstave in porazi se pozabijo, vzpostavi se »mehanizem strukturalne anamneze« (Starc 2003b, 925). Ob koncu ostane v »kolektivnem nacionalnem spominu« (ibid) dejstvo, da je Slovenija igrala na SP in upanje za naprej, da bodo prišli mladi, ki bodo naredili premik naprej. S čimer se strinja tudi kapetan Nesterović: »Prvič smo naredili nekaj na evropskem prvenstvu, prvič smo zaigrali na svetovnem prvenstvu. Tudi mladi košarkarji, ki prihajajo, kot sta Dragič in Zupan, so se začeli uveljavljati skozi to reprezentanco. Če bo reprezentanca nadaljevala s tem delom, je na dobri poti, da pride čez nekaj let med najboljše štiri na evropskih in morda tudi na svetovnih prvenstvih«.

6. 2. 2 Primesi diskriminacije v medijskem poročanju

Čeprav je tudi nacionalistično poročanje diskriminatorno, saj gre za neenako obravnavanje predstavnikov drugih narodov, se bom v tem delu osredotočila na stereotipno in rasistično opisovanje oziroma obravnavanje »Drugih«. »Diskriminacija pomeni slabšo ali manj ugodno obravnavanje določene osebe zaradi kakšne od njenih osebnih okoliščin. [...] Številni ljudje so neenako obravnavani na podlagi svoje barve kože, spola, spolne usmerjenosti, starosti, jezika, vere, zdravstvenega stanja, invalidnosti, izobrazbe, gmotnega stanja, družbenega položaja in drugih osebnih okoliščin. Prikrajšani so za enakopravno priznanje, uživanje in uresničevanje pravic ali enakopravno opredeljevanje dolžnosti na političnem, gospodarskem, socialnem, kulturnem in drugih področjih družbenega življenja« (Kogovšek in Petković 2007, 9). Diskriminacija je v svojem jedru nepravilna, saj krši posameznikovo osebno dostojanstvo. Razlikovanje v svojem bistvu ni napačno, saj se želimo razlikovati od drugih in biti vidni. »Razlikovanje postane družbeno nesprejemljivo, ko brez razloga temelji na posameznikovi osebni okoliščini. [...] To so tiste osebne lastnosti, ki si jih

človek ne izbere, se z njimi rodi ali pa jih ne more spremeniti oziroma se jim zlahka odreči« (Kogovšek in Petković 2007, 10). Najpogosteje smo do drugačnih diskriminatorni na podlagi stereotipov in predsodkov. »Stereotipizacija je poenostavljena kategorizacija. Stereotip je verbalni izraz določenega prepričanja o določeni družbeni skupini ali posamezniku kot članu skupine« (Erjavec in Poler Kovačič 2007, 31). Medtem ko se »v primeru predsodkov [se] na miselne sodbe, ki predstavljajo stereotype, nalepijo še čustva. Zato pri predsodkih ni več v ospredju kognicija, pač pa emocije« (Kogovšek in Petković 2007, 25).

Dejavnik diskriminacije je tudi rasizem, ki ga na preprost način opiše Tahar Ben Jelloun v delu *Kako sem hčerki razložil rasizem*, kjer zapiše, da je »rasizem [je] precej razširjen način obnašanja, ki je skupen vsem družbam in je v določenih deželah na žalost postal nekaj vsakdanjega, saj se včasih dogodi, da se ga ljudje ne zavedajo več. Pomeni nezaupanje ali celo prezir do oseb z drugačnimi telesnimi in kulturnimi značilnostmi od naših« (1998, 7). Potrebno pa je vedeti, da se rasizem sodobnega časa precej razlikuje od rasizma v dobi suženjstva, apartheida in tako dalje. »Novi rasizem je demokratičen in spoštovan in hoče zanikati, da je rasizem« (van Dijk v Erjavec in Poler Kovačič 2007, 36). »Novi rasizem je diskurziven, kar pomeni, da se izraža in potrjuje v tekstu in govoru, v vsakdanjih pogovorih, na sestankih upravnih odborov, v intervjujih za zaposlitev, policijskih zasliševanjih, v parlamentarnih razpravah, politični propagandi, šolskih učbenikih in tudi v novinarskih prispevkih. [...] Novi rasizem torej ni več toliko nasilen, kot je bil stari, to pa ne pomeni, da je v izločanju manjšin manj učinkovit. Še več, lahko je še bolj učinkovit, ko ga v komunikacijo vključeni ljudje sprejmejo kot »normalnega«, »naravnega« in »zdravorazumskega« (Erjavec in Poler Kovačič 2007, 36).

Žal ugotavljam, da tudi slovensko športno novinarstvo uporablja diskriminatorni jezik, kar se je pokazalo tudi na svetovnem prvenstvu na Japonskem.

V članku »Za začetek opravili z Afričani« (Avanzo 2006c), objavljenem na spletni strani KZS, poimenovanje Senegalcev, nasprotnikov slovenske reprezentance, z Afričani in ne z uporabo kakšne druge družbene kategorije, je prikazano, kako so zaznani in upoštevani v družbi (Erjavec in Poler Kovačič 2007: 56); so negativno reprezentirani - manjvredni. Hujše opazke si je privoščil novinar Dnevnika. Naslov »Senegalci namesto zajtrka« (Istenič 2006g, 15) sicer opisuje, da bodo zaradi časovne razlike tekmo na daljnem vzhodu odigrali v času zajtrka v Sloveniji, vendar je po mojem mnenju neprimeren in diskriminatoren, ker je kljub

nadaljnji razlagi (Slovenci so tekmo odigrali v jutranjih urah po slovenskem času) uporabljena ravno v primeru države s črnske celine, čeprav so Slovenci tudi nekaj ostalih tekem odigrali v tem terminu. Še hujši je naslov, ki je bil objavljen naslednji dan »Afričani ubiti s trojkami« (Istenič 2006a, 20) in vsebina članka, kjer njegov avtor opiše, da so slovenski košarkarji »senegalsko obrambo odprli kot ribjo konzervo«. Podobna je tudi novinarjeva opazka o selektorju senegalske reprezentance: »Senegalski selektor Moustapha Gaye je v pomečkani srajci, kot bi se pred tekmo muckal s kako poševnooko hosteso v skitem hodniku dvorane Kitajel, hodil ob igrišču in skušal potek tekme preobrniti.« Avtor pokaže svojo rasistično držo tudi do Japoncev, najprej v zgornji izjav, ko japonsko hosteso opiše s poševnooko, dalje pa, ko zapiše: »Vmes sta dva slovenska navijača prehodila pol dvorane, da sta enemu od kamermanov japonske televizije s kriljenjem in mahanjem razložila naj njuno skupinico z zastavami in šali sem in tja vendarle vzame v kader. Japonec se je navzlic ogromnim slušalkam in žicam, s katerimi je bil povezan s svojo aparaturo, klanjal, češ, gospoda, razumem, kaj želita od mene.« Menim, da je novinar Dnevnika v svojem pisanju izrazito diskriminatoren, kar je v nasprotju s 23. členom kodeksa Društva novinarjev Slovenije in Sindikata novinarjev Slovenije, ki pravi: »Novinar se mora izogibati rasnim, spolnim, starostnim, verskim, etničnim in geografskim stereotipom in stereotipom, povezanim s spolnimi nagnjenji, invalidnostjo, fizičnim videzom in socialnim položajem. Diskriminacija zaradi spola, pripadnosti etnični, verski, socialni in narodnostni skupnosti, žalitev verskih čustev in običajev ter netenje mednacionalnih trenj niso dopustni« (Kogovšek in Petković 2007, 59).

Opisovanje ameriških košarkarjev z nezemeljskimi bitji, vesoljci je stereotipno. Sploh ker vemo, da se je s spremembo načina igre (četrtine namesto polčasa) evropska košarka precej približala in da v ligi NBA niso Američani nujno tisti, ki so najboljši. V zadnjem času so v naslovih MVP⁹ lige NBA prednjačili drugi, belopolta (če to sploh igra kakšno vlogo) Nemeč Dirk Nowitzki in Kanadčan Steve Nash.

Drug stereotip, ki ga uporabi Delov novinar Brozovič (2006b, 10): »Portoriški košarkarji že od nekdanj sloviijo po neustrašnem, predrznem značaju, ki po potrebi vključuje tudi umazane poteze«, je nedokazljiv in hkrati diskriminatoren.

---

⁹ MVP – Most valuable players oz. v prevodu najkoristnejši igralec.

6. 2. 3 Primesi moškosti v medijskem poročanju

Tudi tematika moškosti v športu je precej razširjena in proučevana tema v znanstvenih krogih, kjer je v preteklosti veljalo prepričanje, da je žensko telo krhko in ji zato narava ne dopušča udejstvovanja v športu kot to dopušča moškim. Viktorijansko obdobje je razvilo svojo klasifikacijo primernosti posameznih športov za ženske, kamor so se uvrščali športi kot so plavanje, gimnastika, umetnostno drsanje in tenis, za neprimerni pa sta veljali atletske disciplini kot sta sprint in skok v daljino. Ženske se na splošno niso udeleževale v športu, saj je veljalo prepričanje, da je lahko to ženskemu telesu škodljivo in temu so verjele tudi ženske same. Tako je tudi šport pripomogel k reprodukciji stereotipne ženske vloge v družbi. (Starc 2003a, 92-95)

Z emancipacijo žensk se je spremenila njihova vloga v športu, »vendar pa se diskurz o moški naravi tekmovalnega športa še vedno ohranja in šport je tudi danes pogosto pojmovan kot naravno polje, znotraj katerega se razgrinja nekakšno bistvo moškosti« (Starc 2003a, 92). K temu so veliko pripomogli tudi mediji, kot na primer film *Personal Best*, ki prikazuje udejstvovanje dveh žensk v atletiki na zelo pozitiven način. Atletinji sta v nasprotju s stereotipnim prikazovanjem žensk, saj sta izredno privlačni in uspešni, a sta lezbijki (Leonard 1998, 259). S tem se potrди splošno prepričanje, da šport spremeni spolno usmerjenost žensk v lezbijke oziroma privlači tiste, ki to so (Sage 1998, 75).

Predstavljanje športa v medijih je močno obremenjeno s poudarjanjem vrednot moškosti. Sodobno delo ne potrebuje fizične moči moških in je v sodobnih poklicih celo odveč, zato je medijska reprezentacija športnih dogodkov še edini preostali avtentični vir moškega ideala, ki potrjuje bistvo moškega – močan, sposoben, dominanten (Starc 2003a, 96). Temu je podrejen tudi diskurz ženskega športa, ki je še vedno manjvreden, podrejen diskurzu moškega športa in si temu primerno prisluži manj medijske pozornosti.

Pa vendar se tudi mit moškosti spreminja. Dober primer tega je David Beckham, agresiven in zlovoljen nogometaš, ki je hkrati izrazito urejen, ima status modne ikone, je ljubeč družinski človek, zvezdnik, ljubljenež žensk in homoseksualcev, ki zaradi svoje »poženščenosti« naj ne bi veljal za predstavnika moškosti. Momin Rahman (2004, 1 in 4) pravi, da je David Beckham historični moment v reprezentaciji moškosti, ki je vzpodbudil preučevanje Beckhama, v smislu kulturnega premika v javnem diskurzu o heteroseksualni

moškosti delavskega razreda. David Beckham je s svojim, včasih tudi šokantnim pojavljanjem, kot na primer, ko je uporabil »roza lak za nohte« (Rahman 2004, 11), razbil stereotipne predstave o moškosti. Kot ikona gejev se je približal tanki meji, ki še določa moškost. Vendar s svojim zasebnim in predanim družinskim življenjem pomirja tradicionalne heteroseksualce, hkrati pa dviga navdušenje s premikanjem mej heteronormativov, ki so privlačni tako za hetero- kot homoseksualno občinstvo. Kljub njegovi ženskosti, pa je v medijih vedno reprezentiran kot pravi, »novi« moški. Pravzaprav Rahman (2004, 17) pravi, da je Beckham skoraj hipertradicionalni simbol moškosti: nogometaš, srečno poročen, predan oče in nesramno bogat – postal je najboljši v tradicionalni želji, ki jo avtor zavije v stavek »fant delavskega razreda je uspel«. A kljub temu se je potrebno zavedati, da je sodobna družba bila pripravljena na Davida Beckhama, ki je iz sebe naredil najdražjo blagovno znamko, kar pa mu je lahko uspelo le v današnjem svetu potrošnje, ko je tudi »moškost postala potrošna identiteta« (Rahman 2004, 20)¹⁰.

Moškost v poročanju s svetovnega prvenstva bom analizirala s pomočjo fotografij objavljenih v slovenskih medijih. Za analizo fotografij sem se odločila, ker te velikokrat povedo več kot besede. Ker pa je potrebno, če želimo nekaj dokazati, to storiti v primerjavi z nasprotno stranjo, bom za primer reprezentacije žensk oziroma športnic (ali natančneje košarkaric) vzela primere fotografij ženske reprezentance, ki je v obdobju moškega SP igrala kvalifikacije za uvrstitev na evropsko prvenstvo.

Košarkarji na fotografijah so reprezentirani v igri ena na ena, kjer je viden fizični kontakt med napadalnim in obrambnim igralcem. Med njima se bije hud boj, kar je razvidno tudi na njunih obrazih. V Dnevnikovem članku s prve uradne tekme Slovenije na SP proti Senegalu se slovenski košarkar Primož Brezec bojuje pod košem proti še dvema košarkarjema Senegala. Na njegovem izrazu je razvidno, da se bori z zadnjimi atomi, a se s tem potrjuje njegova moč, vztrajnost, odločnost, borbenost – moški atributi torej (glej sliko 6. 2. 3. 1).

---

¹⁰ Več o potrošnem svetu in uspehu Davida Beckhama v njem si lahko preberete v delu Momina Rahmana (2004).

6.2.3 1: »Slovenski center Primož Brezec (v beli majici) je polnil koš Senegalcev, čeprav so na njem viseli po trije košarkarji« (vir: Dnevnik, 21. avgust 2006, 19)

Podoben primer je tudi na fotografiji v Delu (Brozovič 2006č, 25; glej sliko 6.2.3 2) in podobni fotografiji na spletni strani RTV Slovenija (T.O 2006b; glej sliko 6.2.3 3), kjer se na prvi fotografiji v skoku za žogo na tekmi proti Italiji bori Rašo Nesterovič, ki je žogo ujel nad obročem. Medtem ko na drugi fotografiji zabije v »NBA slogu«.

6.2.3 2: Rašo Nesterovič (vir: Delo, 26. avgust 2006, 25)

6.2.3 3: Rašo Nesterović je bil med najboljšimi v naši vrsti (vir: RTV Slovenija, 20. avgust 2006)

Kot prioritete moškosti veljajo tekmovalnost, agresija, požrtvovalnost, tudi nasilje (Sage 1998, 180). Na teh fotografijah je tekmovalnost med ekipami jasno izražena, hkrati pa tudi požrtvovalnost in agresija slovenskega reprezentanta.

Primerov takšnih fotografij v medijskem poročanju o SP je ogromno, še posebej je to izpostavljeno pri košarkarjih ZDA (glej sliko 6.2.3.4), kjer je razvidno tudi športno telo, saj je »v vizualni medijski reprezentaciji mišičasto športno telo moškega tisto, ki okrepi dominantne definicije moškosti« (ibid). Prav tako je vidna njihova »nezemeljska« moč, odziv, možnost neverjetnega zabijanja žoge skozi obroč.

6.2.3 4: Dwayne Wade (vir: Delo, 22. avgust 2006, 20)

V primerjavi z reprezentacijo moškosti so fotografije košarkašic povsem drugačne. Veliko je fotografij, na katerih so prikazane v prekinitvah (kot so minute odmora). Kadar pa fotografija prikazuje igro, na njih ni prikazanega fizičnega kontakta oziroma »igre na nož«. S tem se afirmira nežnost in milina ženske, za katero agresivnost ni primerna. Ob tem naj povem še to, da sem imela ob iskanju fotografij ženske košarkarske reprezentance precej težav, saj mediji v tem obdobju košarkaricam niso namenili posebne pozornosti. V izbranih medijih so sicer v kratkem poročilu zapisali potek in rezultat tekme, občasno so dodali tudi kakšno izjavo kapetanke ali selektorja. Največ pozornosti so košarkaricam namenili na uradni strani KZS, kar pa je razumljivo, saj so to počeli po uradni dolžnosti in v spremenjeni vlogi komuniciranja z javnostmi kot so si to zadali na zvezi.

6.2.3 5: Ženska košarkarska reprezentanca v kvalifikacijski tekmi z Izraelom (dostopno na spletni strani KZS)

6.2.3 6: Ženska košarkarska reprezentanca v kvalifikacijski tekmi z Izraelom (dostopno na spletni strani KZS)

6.2.3 7: Ženska košarkarska reprezentanca v kvalifikacijski tekmi z Ukrajino (dostopno na spletni strani KZS)

7 ZAKLJUČEK

Uvrstitev slovenske moške članske košarkarske reprezentance na svetovno prvenstvo na Japonskem je bil velik uspeh tako za razvoj slovenske košarke kot za promocijo Slovenije. Vemo, da veliki športni dogodki, kot so evropska in svetovna prvenstva ter olimpijske igre, ne pustijo ravnodušnega nobenega navijača ali ljubitelja športa. Ker prihaja na velikih športnih dogodkih do tekmovanja med nacijami, nacionalistične prvine brez zavor priplavajo na površje. Novinarji nacionalistične elemente uporabljajo kot nekaj naravnega, samoumevnega. Posledično pa s tem večajo evforijo in občutek pripadnosti naciji.

Nič drugače ni bilo na prvem svetovnem prvenstvu v košarki za Slovenijo. Novinarski diskurz je bil prepleten z nacionalističnimi prvini, fotografije nasmejanih reprezentantov, govornice o vzdušju, kakršnega v reprezentanci še ni bilo, napredek košarkarjev na prejšnjem evropskem prvenstvu, poleg tega pa so še naslovi v pripravljalnem obdobju »Poleteli po kolajne, »Strah ostal v Beogradu«, »Smo v ožjem krogu favoritov!«, napajali javnost s ponosom. Vendar je ob koncu prvenstva, ko reprezentanca ni dosegla odmevnejšega rezultata, prišlo do razočaranja, ki so ga nekateri občutili kot izdajo. Vendar grede slabši rezultati hitro v pozabo, vzpostavi se mehanizem kolektivne anamneze in ob koncu obvelja prepričanje, da »smo Mi« dobri, vendar žal »nismo« imeli sreče v končnicah, sodniki »nam« niso« bili naklonjeni (čeprav smo tekme pripeljali do živčne končnice po lastni krivdi); ob tem pa »smo še majhen narod«, kar »nam« ob slabih rezultatih pride še kako prav kot izgovor. Zaradi želje po dobrem rezultatu, je še dobro, da je svetovno prvenstvo vsake štiri leta in evropsko vsake dve leti, da se ponovno vzpostavijo nacionalistični mehanizmi, ki povežejo slovenski narod in ga navdajo s ponosom. Posebno zato, ker so med konkretnimi dogodki, ki ljudi navdahnejo s ponosom, ravno rezultati vrhunskih športnikov tisti, ki k temu najbolj pripomorejo (Kovač idr. 2005, 221).

Na mednarodnih tekmah se športniki razumljivo srečujejo z drugimi kulturami, rasami, nacijami. Ugotavljam, da slovensko športno novinarstvo vsebuje rasističen, diskriminatoren jezik, kar je mogoče dokazati na primeru košarkarskega svetovnega prvenstva na Japonskem. Predvsem je bilo to usmerjeno proti afriški državi Senegal in prirediteljem Japoncem. Rasizem je etično sporen in bi moral biti v skladu s pravili kodeksa

Društva slovenskih novinarjev sankcioniran. Vendar žal temu v slovenskem prostoru še vedno ni tako, ker je slovenska javnost premalo občutljiva in je rasizem vrsta diskurza, ki je še vedno sprejet. Seveda tukaj ne želim posploševati, da je to značilnost vseh slovenskih športnih novinarjev, niti celotne slovenske javnosti.

V analizi medijskega poročanja sem analizirala tudi poudarjanje moškosti. Preko analize fotografij in v primerjavi s fotografijami ženske članske košarkarske reprezentance ugotavljam, da mediji še vedno igrajo odločujočo vlogo v afirmaciji moškosti. Moški so v mediji reprezentirani v svojem »bistvu« – še vedno so močni, tekmovalni, agresivni, samo oni lahko skočijo preko obroča in zabijajo žogo skozi obroč. Samo oni lahko igrajo »moško« košarko, ki pomeni igro na nož, s fizičnim kontaktom. Medtem ko so košarkašice kljub svoji višini nežne, ne igrajo trde, rokoborske košarke.

Tako lahko zaključim, da medijski diskurz o športu še vedno igra pomembno vlogo v nacionalističnem diskurzu, reprezentaciji rasizma in moškosti. Ugotavljam, da je šport vedno pomembnejše sredstvo politične manipulacije. Kako dolgo bo temu tako, pa lahko le ugibamo.

8 LITERATURA

Adler, Mortimer J. (ur.) (1998): The New encyclopaedia Britannica. Chicago: *Encyclopaedia Britannica*, volume 31, index L-Z.

Anderson, Benedict (1998): *Zamišljene skupnosti: o izvoru in širjenju nacionalizma*. Ljubljana: SH Zavod za založniško dejavnost.

Andrews, Phil (2006): *Sports journalism: a practical guide*. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage.

Avanzo, Matej (2006a): Za začetek osmešili Libanonce. *KZS*. Dostopno na: <http://www.kzs-zveza.si/kzs/index.php?x=2&novica=3> (4. oktober 2006).

Avanzo, Matej (2006b): Tudi Venezuelci nedorasel tekmeč. *KZS*. Dostopno na: <http://www.kzs-zveza.si/kzs/index.php?x=2&novica=2> (4. oktober 2006).

Avanzo, Matej (2006c): Za začetek opravili z Afričani. *KZS*. Dostopno na: <http://www.kzs-zveza.si/kzs/index.php?x=2&novica=45> (4. oktober 2006).

Ben Jelloun, Tahar (1998): *Kako sem hčerki razložil rasizem*. Ljubljana: Urad za mladino Republike Slovenije.

Boyle, Raymond in Haynes, Richard (2000): *Power Play: sport, the media and popular culture*. Harlow, Essex: Longman, Pearson Education.

Boyle, Raymond (2006): *Sports journalism: context and issues*. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage.

Brozovič, Eduardo (2006a): Za Portoriko in Kitajsko mora ostati dovolj moči. *Delo* (22. avgust).

Brozovič, Eduardo (2006b): Lakovič ohromil Arroya in zadeval kot za stavo. *Delo* (24. avgust), 10.

Brozovič, Eduardo (2006c): »Azzuri« dali priložnost in namig naj jo izkoristimo. *Delo* (25. avgust, 15).

Brozovič, Eduardo (2006č): Boj se Turkov, ko tarnajo o poškodbah. *Delo* (26. avgust), 25.

Campbell, Vincent (2004): *Information age journalism; journalism in an international context*. London: Arnold.

Cashmore, Ellis (1990): *Making sense of sports*. London, New York: Routledge.

Cashmore, Ellis (1996): *Making sense of sports*. London, New York: Routledge, 2. izdaja.

Cashmore, Ernest Ellis (2003): *Sports culture: an A-Z guide*. London, New York: Routledge.

Dijk, Teun A. van (1997): *Discourse studies: a multidisciplinary introduction: discourse as structure and process*. London: Sage.

Doupona Topič, Mojca in Petrovič, Krešimir (2000): *Šport in družba: sociološki vidiki*. Ljubljana, Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Ekipa (2006a): Poleteli po kolajne (9. avgust) 14.

Ekipa (2006b): Strah ostal v Beograd (10. avgust), 14.

Ekipa (2006c): Nič več stranke (21. avgust), 15.

Ekipa (2006č): Spektakel za Slovenijo (22. avgust), 14.

Ekipa (2006d): Nismo se osramotili. (23. avgust), 15

Ekipa (2006e): Kitajska je velika, Slovenija pa majhna (25. avgust), 12.

Ekipa (2006f): Yao, jao, kdo nas je premagal (25. avgust), 14.

Ekipa (2006g): Hvala, Italija (25. avgust), 14.

Ekipa (2006h): Čas za razmislek (29. avgust), 15.

Erjavec, Karmen in Poler Kovačič, Melita (2007): *Kritična diskurzivna analiza novinarskih prispevkov*. Ljubljana, Fakulteta za družbene vede.

Fairclough, Norman (2003): *Analysing discourse: textual analysis for social research*. London, New York: Routledge.

Frey, James H. in Eitzen, D. Stanley (1991): Sport and Society. *Annual Review of Sociology*. Palo Alto, volume 17, str. 509. Vir: podatkovna baza ProQuest (12. december 2006).

Goodwin, Andrew in Whannel, Garry (1990): *Understanding television*. London: Routledge.

Istenič, Boštjan (2006a): Afričani ubiti s trojkami. *Dnevnik* (21. avgust), 20.

Istenič, Boštjan (2006b): Italija zamajala cilje. *Dnevnik* (21. avgust), 18.

Istenič, Boštjan (2006c): Američani z lakoto v očeh. *Dnevnik* (22. avgust), 21.

Istenič, Boštjan (2006č): Leteče trdnjave iz ZDA. *Dnevnik* (23. avgust), 22.

Istenič, Boštjan (2006d): Zmagovita uvertura Slovenije. *Dnevnik* (24. avgust), 20.

Istenič, Boštjan (2006e): V prepad in spet iz njega. *Dnevnik* (25. avgust), 12.

Istenič, Boštjan (2006f): Spet izgubili že dobljeno. *Dnevnik* (28. avgust), 12.

Istenič, Boštjan (2006g): Senegalci namesto zajtrka. *Dnevnik* (28. avgust), 15.

Kogovšek, Neža in Petković, Brankica (2007): *O diskriminaciji: priročnik za novinarke in novinarje*. Ljubljana: Mirovni inštitut, Inštitut za sodobne in politične študije.

Košir, Manca (1988): *Nastavki za teorijo novinarskih vrst: visokošolski učbenik*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Kovač, Marjeta, Gregor Starc in Mojca Doupouna Topič (2005): *Šport in nacionalna identifikacija Slovencev*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za kineziologijo.

Kovačič, Irena (ur.) (1994): *Analiza diskurza*. Ljubljana: Društvo za uporabno jezikoslovje.

Laker, Anthony (2001): *The Sociology of Sport and Physical Education*. London, New York: Routledge.

Lazar, Luka (2003): *Šport in slovenska nacionalna identiteta: diplomsko delo*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede. Dostopno na: <http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/lazar-luka.pdf>.

Leonard, Wilbert Marcellus (1998): *A sociological perspective of sport*. Boston: Allyn and Bacon.

Pavlovič, Mik (2000): *Mejniki slovenske košarke*. Ljubljana: Pisanica, Bonus Pavlovič.

Petrović, Krešimir in Kovač, Mojca (1996): Sports issues in the modern world. *Sport in the Republic of Slovenia*, 9-18. Ljubljana: Ministry of Education and Sport.

Poler, Kovačič Melita (1997): *Novinarska etika*. Ljubljana: Magnolija.

Pušnik, Maruša (1999): Konstrukcija slovenske nacije skozi medijsko naracijo. *Teorija in praksa*, let. 36, št. 5 (1999), str. 796-808.

Rahman, Momin (2004): Beckham as a historical moment in the representation of masculinity. *Labor History Review*, 69 (2), str. 219-233. Dostopno na: podatkovna baza ProQuest (10. 5. 2008)

Rein, Irving, Kotler, Philip in Shields, Ben (2007): The Future of Sports Media. *Futurist*: volume 41, št. 1, str. 40-43. Vir: podatkovna baza EBSCO (9. junij 2007).

Ropret, Matjaž (2004): *Etični problemi športnega novinarstva: diplomsko delo*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede. Dostopno na: <http://dk.fdv.uni-lj.si/dela/ropret-matjaz.pdf>.

Rowe, David (1999): *Sport, culture and the media: the unruly trinity*. Buckingham, Philadelphia: Open University Press.

Rowe, David (2004): *Critical readings: sport, culture and the media*. Maidenhead, Berkshire: Open University Press.

Sage, George Harvey (1998): *Power and ideology in America sport: a critical perspective*. Champaign (IL): Human Kinetics.

Schiffirin, Deborah, Tannen, Deborah in Hamilton, Heidi E. (2001): *The Handbook of discourse Analysis*. Cambridge, Oxford: Blackwell.

Slovar slovenskega knjižnega jezika. SAZU in ZRC SAZU. Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša in avtorji. DZS, elektronska verzija v1.0.

Smith, Anthony (1998): *Television: an international history*. Oxford: Oxford University Press.

Starc, Gregor (2003a): *Discipliniranje teles v športu*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za kineziologijo.

Starc, Gregor (2003b): Telesne prakse športa kot torišče slovenskega nacionalizma: »Vsak poedinec je v narodu tekmovalec!«. *Teorija in praksa*, let. 40, št. 5 (September/oktober 2003), str. 909-927.

Šaver, Boštjan (2004): Ellis Cashmore: Sports Culture. *Družboslovne razprave*, letnik 20, št. 46/47 (avg./dec. 2007), str. 316-317.

Šaver, Boštjan (2005): Šport, mediji in družbena konstrukcija junaštva – primer Humar. *Medijska preža*, št. 23/24 (november 2005), str. 29-30.

T. O. (2006a): Smo v ožjem krogu favoritov. *Spletna stran RTV Slovenija*. Dostopno na: http://www.rtv slo.si/sport/modload.php?&c_mod=rnews&op=sections&func=read&c_menu=39&c_id=29696 (26. september 2006).

T. O. (2006b): Pipan: Zadnji minuti brez sistema. *Spletna stran RTV Slovenija*. Dostopno na: http://www.rtv slo.si/sport/modload.php?&c_mod=rnews&op=sections&func=read&c_menu=39&c_id=29784 (26. september 2006).

Vilfan, Peter (2006): Milič ima več izkušenj kot kilogramov. *Ekipa* (11. avgust 2006), 15.

Volarič, Tanja (2006): Sašo in Beno sta moštvu prinesla dodano vrednost. *Delo* (11. avgust), 17.

Volčič, Zala (2008): *Mediji in identiteta: (medijski) prostori identitete in pripadnosti*. Maribor: Fakulteta za elektrotehniko, računalništvo in informatiko.

Wann, Daniel (2001): *Sport fans: the psychology and social impact of spectators*. New York, London: Routledge.

Washington, Robert E. in Karen, David (2001): Sport and Society. *Annual Review of Sociology*, volume 27, številka 1, str. 187-212. Vir: podatkovna baza EBSCO (23. januar 2007).

Wenner, A. Lawrence (1998): *Media sport*. London, New York: Routledge.

Wodak, Ruth in Meyer, Michael (2001): *Methods of critical discourse analysis*. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage.

Žibrat, Miha (1996): *Košarka od začetka do danes*. Ljubljana: samozaložba Miha Žibrat.

Elektronski viri:

Internetni vir 1: www.nba.com/history (12.7. 2007)

Internetni vir 2: "Skupni dolg Uniona Olimpije 662 milijonov tolarjev" (<http://www.finance.si/169333>, 13. 1. 2007).

"O evropskih prvenstvih" na spletnem portal SIOL:

Internetni vir 3: http://sportal.siol.net/default.asp?article_id=11201100508111400100; 23. 3. 2007

Internetni vir 4: http://sportal.siol.net/default.asp?article_id=11201100508110953330; 23. 3. 2007

Internetni vir 5: http://sportal.siol.net/default.asp?article_id=11201100508111354520, 23. 3. 2007

Internetni vir 6: http://sportal.siol.net/default.asp?article_id=11201100508110908250; 23. 3. 3007

Internetni vir 7: http://sportal.siol.net/default.asp?article_id=11511080708241326470, 23. 3. 2007

Uradna stran svetovnega prvenstva Japonska 2006

Internetni vir 8: O košarkarski reprezentanci Slovenije (http://www.fiba.com/pages/eng/fe/06_wcm/teamPlay/team/p/eventid/3507/langid/1/langlc/en/roundid/3507/teamnumber/214/fe_teamPlay_teamRost.html, 17. 1. 2007).

Internetni vir 9: Rezultati (http://www.fiba.com/pages/eng/fe/06_wcm/index.asp, 17. 1. 2007).

Internetni vir 10: spletna stran Šolske košarkarske lige (<http://www.skl.si>, 10. 7. 2008)